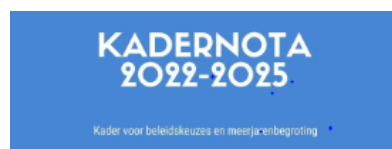

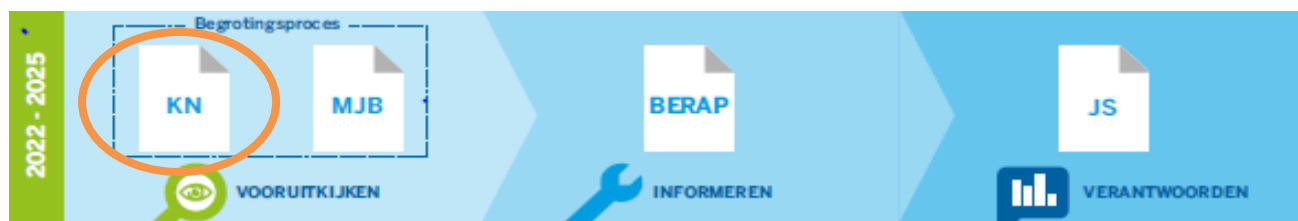
Inhoud	Pagina
Inleiding	1
Context	2
Ontwikkelingen planperiode	3
Beschouwing	4
Afwegingskader	5
Financiële opgave	6
Tariefscenario	9
Bijlage	10

Inleiding

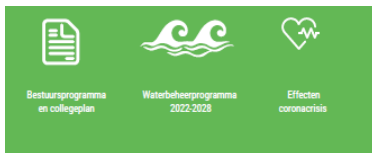
De kadernota is het instrument binnen de Planning- en Controlcyclus, waarmee de Algemene Vergadering een integrale meerjarige afweging kan maken en kaders en prioriteiten meegeeft voor het opstellen van de meerjarenbegroting. De kadernota beschrijft een periode van vier jaar maar kijkt ook nadrukkelijk naar de periode daarna. In dit perspectief worden de opgaven en de financiële consequenties beschouwd. Tijdens de algemene beschouwingen plaatsen de fracties dit ook in de context van hun lange termijn visie.

Het afwegingskader in de kadernota wordt ook gebruikt bij het opstellen van bestuursvoorstellen in de komende periode. De kadernota bevat de meerjarige verwachting van de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen en ambities van het waterschap binnen de context van de economische en demografische ontwikkelingen. Er is hierbij aandacht besteed aan de door de Algemene Vergadering geleverde input. Tevens maakt de investeringsplanning onderdeel uit van de kadernota. De kadernota sluit af met het tariefscenario voor de komende meerjarenbegroting.

Figuur 1 – P&C cyclus 2022-2025

De bespreking en vaststelling van de kadernota in de Algemene Vergadering van juli is te zien als het opiniërende moment in het totale begrotingsproces. Bij deze bespreking houden de fracties hun algemene beschouwingen en geeft de Algemene Vergadering aan welke richting of opdrachten zij meegeeft voor de verdere uitwerking van de meerjarenbegroting.

Context

Bestuursprogramma en collegeplan

In het Bestuursprogramma *Water beweegt ons* zijn als kaders en uitgangspunten opgenomen: resultaatgerichte samenwerking op taken, besturen op hoofdlijnen, eigentijdse invulling van taken en permanente modernisering, financieel toekomstbestendig, opgaven duurzaam en innovatief oppakken en aantrekkelijke leef- en werkomgeving. Deze kaders zijn in het Collegeplan 2019-2023 concreter uitgewerkt. De maatregelen uit het collegeplan zijn opgenomen in de Meerjarenbegroting 2021-2024 en de kaders van het bestuursprogramma zijn het uitgangspunt voor de sturing door het college en op die manier onderdeel van deze kadernota.

In het bestuursprogramma wordt aangegeven dat de omgeving steeds meer van het waterschap vraagt en dat het waterschap daar invulling aan wil geven. Het waterschap is bij uitstek een verbinder tussen partijen en water het verbindende element. Dit vraagt een proactieve houding in de uitvoering van onze taken en het oppakken van de opgaven in samenwerking met de omgeving.

Nieuw waterbeheerprogramma in 2022

In de komende periode wordt een nieuw waterbeheerprogramma vastgesteld. Het waterbeheerprogramma is een verplicht instrument dat elke zes jaar wordt herzien. Hierin worden de strategische en tactische doelen van het waterschap voor de zuiverings- en watersysteemtaak voor de komende planperiode 2022-2027 vastgesteld. De accenten voor de komende planperiode worden opnieuw gelegd. Op dit moment worden de missie, visie en de doelen herijkt en aangepast. In 2022 vindt hierover de bestuurlijke besluitvorming plaats. Na vaststelling worden de doelen uit het waterbeheerprogramma overgenomen in de meerjarenbegroting 2022-2025.

Effecten coronacrisis

In de Voorjaarsnota 2021-2024 was al aangegeven dat de coronacrisis of COVID-19 pandemie wereldwijd grote maatschappelijke en economische gevolgen heeft. Het is lastig te voorspellen wat de consequenties precies zijn voor de macro-economie en dat brengt onzekerheden met zich mee. Aan de andere kant is de verwachting wel dat de ontwikkelingen binnen het beheergebied van het waterschap door blijven gaan vanwege onder andere de woningbouwopgave.

Het werk van het waterschap wordt sinds begin 2020 voor een groot deel vanuit huis uitgevoerd. Het waterschap heeft haar basistaken ook in deze situatie goed geborgd. Daar staat tegenover dat de bijzondere omstandigheden invloed hebben op de capaciteit en werkdruk en daarmee op de voortgang van een aantal ontwikkelingen. In deze kadernota wordt ervan uitgegaan dat vanaf 2022 de nadelige effecten van de coronacrisis op de capaciteit zullen zijn afgenomen.

Ontwikkelingen planperiode

Thema's

- Klimaat(agenda)
- Energiestrategie
- Biodiversiteits(agenda)

Voor de thema's klimaatadaptatie, -mitigatie (waaronder ook circulariteit en de Energiestrategie) en biodiversiteit is het de komende jaren de opgave om dit in de reguliere taakuitoefening te integreren.

Programma bestuur en omgeving

- Waterbeheerprogramma
- Regionale gebiedsprocessen
- Wetgevingsproces Omgevingswet
- Waterschapsverkiezingen 2023
- Herziening belastingstelsel

Programma Waterveiligheid

- Versterkingsprojecten en Hoogwaterbeschermingsprogramma
- Beoordeling primaire keringen

Programma Voldoende en gezond water

- Voorbereid op droogte
- Watersysteemtoetsing
- KRW
- Doelen overige wateren

Programma Schoon, gezuiverd Water

- AWZI Almere Fit for the future
- Op orde houden AWZI Zeewolde
- Zuiveringskring Tollebeek
- Zuiveringskring Dronten
- Zuiveringskring Lelystad
- Slibstrategie
- Torwash
- Discrepantie
- Bedrijfsafvalwater

Programma Financiën, organisatie en informatie

- Organisatieontwikkeling
- Arbeidsmarkt
- Samen Toekomstgericht Werken
- Kantoor Larserbos
- Ontwikkelprogramma Assetmanagement

De ontwikkelingen zijn beschreven in hoofdstuk 1 van de bijlage.

We maken realistische plannen en dus keuzes, niet alles kan tegelijk. We zetten grote stappen voor klimaat en biodiversiteit en integreren dit in ons werk. We houden aandacht voor de slagkracht van de organisatie om het werk op een goede manier te kunnen doen. De taakomvang groeit, de tarieven volgen de taak. We doen dit zodanig dat we financieel toekomstbestendig blijven en een consistent tariefbeleid mogelijk maken.

Beschouwing

De juiste dingen doen

Vorig jaar is het college gestart met het verkrijgen van een goed inzicht in de begroting. Op basis daarvan heeft het college geconstateerd dat we de juiste dingen doen maar dat het op een aantal punten ook nodig was om de organisatie te versterken. We zijn bezig deze versterking te implementeren, zodat we de taken in de komende jaren op de juiste manier kunnen uitvoeren.

Realistisch plannen

Daarbij is ook geconcludeerd dat we keuzes moeten maken, wat gaan we wanneer doen, we kunnen niet alles tegelijk. We moeten onze opgaven prioriteren en kiezen wat voorrang krijgt en wat eventueel ook later kan. Een realistische planning maken die betaalbaar is maar ook uitvoerbaar is voor de organisatie. Ook dit blijft een aandachtspunt voor de komende periode.

Extra inzet op biodiversiteit en klimaat

De uitvoering van het Collegeplan 2019-2023 is in volle gang. In de afgelopen periode is het echter voor het college ook duidelijk geworden dat met name het verbeteren van de biodiversiteit en de inzet op circulariteit, klimaatadaptatie en -mitigatie steeds urgenter wordt. Deze onderwerpen moeten een integraal onderdeel worden van onze taakuitoefening, ofwel van het DNA van het waterschap. De komende periode willen we met volle kracht vooruit en hierin grote stappen zetten. De voorbereidingen voor de besluitvorming hierover is in volle gang. De inschatting is dat de realisatie hiervan op termijn aanzienlijke kosten met zich mee zal brengen.

De taak is leidend voor het tarief

De taak van het waterschap als functionele overheid ontwikkelt zich, onze opgaven veranderen en worden complexer. De taakuitoefening is steeds meer verbonden met derden, waardoor veel tijd in samenwerking gaat zitten. De Omgevingswet, maar ook onze bijdrage aan klimaatverandering, energietransitie, biodiversiteit en circulariteit zijn voorbeelden daarvan. Dit betekent dat de lasten mee ontwikkelen en het tarief een resultante is van de omvang van de taak.

Financieel toekomstbestendig blijven

Het college vindt het daarom belangrijk om meerjarig vooruit te blijven kijken om te kunnen anticiperen op toekomstige uitgaven en zo nodig tijdig te kunnen sturen op de investerings- en schuldenomvang. Dit met het doel om financieel toekomstbestendig te blijven. En een zo constant mogelijke tariefontwikkeling mogelijk te maken.

Afwegingskader

Het college zal onderstaand afwegingskader gebruiken voor het opstellen van een realistische planning in de meerjarenbegroting. Per programma wordt afgewogen hoeveel en welke trajecten tegelijk kunnen worden opgepakt en in welke volgorde. Dit betekent niet dat eerst alle trajecten met prioriteit 1 moeten zijn afgerond voordat met prioriteit 2 kan worden gestart. Het betekent wel dat indien de capaciteit binnen een programma beperkt is, in deze volgorde wordt gepland. Per programma is eveneens verschillend in hoeverre temporisering nodig is.

1. Wettelijk / verplicht

Uiteraard moeten we als waterschap voldoen aan onze (wettelijke) verplichtingen. Maatregelen die hieraan bijdragen krijgen daarom de eerste prioriteit.

2. Versterken van de organisatie vasthouden

Voor het realiseren van onze huidige en toekomstige opgaven blijft een optimaal functionerende organisatie essentieel en het college acht het van groot belang om ook de komende planperiode hier aandacht voor te vragen. Ook de digitale transformatie is hierbij een belangrijk onderwerp.

3. Klimaat en biodiversiteit integreren in de taken

Het college wil de komende periode grote stappen zetten in het nemen van maatregelen om biodiversiteit, klimaatadaptatie en -mitigatie te integreren in de kerntaken. Dit is een grote opgave voor de organisatie en gaat niet vanzelf. De uitvoeringskracht moet, zowel kwalitatief als kwantitatief, op orde worden gebracht om dit vorm te geven.

4. Uitvoeren maatregelen uit collegeplan

Het collegeplan is de uitwerking van het bestuursprogramma *Water beweegt ons*. Uiteraard staat het college voor de uitvoering van dit plan.

5. Sturen op financiële posten verbeteren, voorkomen van toekomstige kosten

Als vijfde vindt het college het van belang om beter te kunnen anticiperen op de financiële consequenties van toekomstige opgaven. We verbeteren hiertoe het inzicht in toekomstige uitgaven en betrekken dit bij het maken van de juiste keuzes voor de toekomst. Intensiveren van de inzet op het energiedossier of het versnellen van assetmanagement zijn hiervan voorbeelden.

6. (Bij)sturen lopende trajecten op risico's en/of kosten

Lopende trajecten vragen continue om aandacht en eventueel om bijsturing. Indien bijsturing noodzakelijk is en het gaat om grote risico's en/of omvangrijke financiële consequenties dan worden deze trajecten als zesde prioriteit gegeven.

7. Verdienmodellen uitwerken

Het uitwerken van verdienmodellen vergt een inzet die mogelijk voor de toekomst opbrengsten kan genereren. Indien het verkennen van het verdienmodel een behoorlijke inzet vereist wordt dit als zevende geprioriteerd.

Financiële opgave

De ontwikkelingen voor de komende planperiode zijn divers. De ontwikkelingen zijn beschreven in hoofdstuk 1 van de bijlage. Een aantal van deze ontwikkelingen is al in de huidige meerjarenbegroting opgenomen, voor een aantal volgt de besluitvorming nog voorafgaand aan de vaststelling van de Meerjarenbegroting 2022-2025 en voor een deel wordt de besluitvorming pas in de komende jaren voorzien. Hieronder zijn de financiële consequenties van deze ontwikkelingen voor de kadernota beschreven.

Genomen bestuursbesluiten en autonome ontwikkelingen

In november 2020 is de Meerjarenbegroting 2021-2024 vastgesteld. Sindsdien heeft de AV een aantal besluiten genomen dat financiële consequenties heeft voor het lastenniveau van de Meerjarenbegroting 2022-2025:

- Stijging bijdrage HWH;
- Actieplan Bodem en Water;
- Torwash onderzoek.

Daarnaast is een aantal autonome ontwikkelingen en collegebesluiten dat invloed heeft op het lastenniveau van de meerjarenbegroting. Het gaat dan onder andere om:

- De actualisatie van de solidariteitsbijdrage aan het HWBP;
- De actualisatie van de meerjaren onderhoudsplannen voor waterbeheer en waterveiligheid;
- Kostenontwikkelingen op het gebied van ICT.

Deze ontwikkelingen hebben per saldo een beperkt effect op het totaal van de meerjarenbegroting. De uitzondering hierop betreffen de kostenontwikkelingen op het gebied van ICT, waar sprake is van een aanzienlijke toename.

Actualisatie investeringsplanning

Bij het opstellen van de kadernota vindt een actualisatie van de investeringsplanning plaats. Daarbij is ook de Doorkijk investeringsplanning 2040 betrokken. In de bijlage in hoofdstuk 3 is deze actualisatie toegelicht, waarbij onderscheid is gemaakt tussen speciale en reguliere investeringen. De actualisatie laat zien, dat de kapitaallasten vanwege lagere rente en het doorschuiven van investeringen in de planperiode afnemen. De geactualiseerde investeringsplanning is de basis voor de investeringsplanning zoals die wordt opgenomen in de Meerjarenbegroting 2022-2025.

Uitgangspunten inflatie en loonontwikkeling

In de kadernota zijn ook de demografische en economische kentallen geactualiseerd. Deze vormen de uitgangspunten voor het inflatiepercentage, de loonontwikkeling en de rentepercentages. Op basis van de meest recente ramingen van het CPB en DNB is voor inflatie- en loonontwikkeling rekening gehouden met stijgingspercentages van 1,5% en 3,2% (deze laatste is inclusief een verwachting voor stijging van pensioenen en reguliere periodiekstijging). Voor nieuw af te sluiten langlopende leningen is voor 2021 en 2022 rekening gehouden met een percentage van 1%. Daarna is rekening gehouden met een percentage van 3%.

Verwachte bestuursbesluiten voor vaststelling van de meerjarenbegroting 2022-2025

Naast de autonome ontwikkelingen die nu concreet in beeld zijn en de bestuursbesluiten die reeds zijn genomen, zijn er (autonome) ontwikkelingen in beeld die nog vertaald moeten worden of waarover nog besluitvorming moet plaatsvinden, maar die nog wel invloed hebben op het lastenniveau van de Meerjarenbegroting 2022-2025.

In paragraaf 1.2 van de bijlage is een overzicht opgenomen van de voorstellen die voorzien worden vóór vaststelling van meerjarenbegroting. De belangrijkste voorstellen zijn:

- De klimaatagenda;
- De biodiversiteitsagenda;
- (Aanvullende) maatregelen in het kader van de KRW (verwijderen gecreosoteerde beschoeiing);
- Aanpassing van de (toekomstige) leningenportefeuille;
- De aanpak voor de verkiezingen van 2023;
- De Omgevingswet / vergunningverlening.

In hoofdstuk 1 van de bijlage is een tabel opgenomen met een inschatting van de financiële consequenties die met deze besluitvorming is gemeoid in de planperiode. Daarbij wordt nadrukkelijk aangegeven, dat dit nog gaat om een inschatting en dat de daadwerkelijke kosten afhangen van de verdere besluitvorming. Met name voor de klimaatagenda geldt dat deze inschatting lastig te maken is.

Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling van de meerjarenbegroting 2022-2025

In hoofdstuk 1 zijn verder ook (beleids)ontwikkelingen beschreven waarvan besluitvorming wordt voorzien ná vaststelling van de Meerjarenbegroting 2022-2025, maar die mogelijk wel financiële consequenties kunnen hebben voor het lastenniveau in de planperiode. Hierbij valt te denken aan:

- De watersysteemtoetsing in 2024;
- De verdere implementatie van assetmanagement;
- De beoordeling van primaire keringen na 2023.

Voor deze nieuwe ontwikkelingen is zo goed mogelijk een inschatting gemaakt van de kosten. Deze inschatting is betrokken bij de bepaling van de tariefscenario's.

Lastenontwikkeling

In onderstaande tabel is samengevat hoe de lastenontwikkeling er voor de komende jaren uit komt te zien op basis van de hiervoor beschreven ontwikkelingen. Daarnaast is ook de doorwerking van het jaarresultaat 2020 hierin verwerkt. De lastenontwikkeling loopt op van € 84,9 miljoen in 2022 tot € 92,1 miljoen in 2025. Ook is te zien dat de lastenontwikkeling lager is dan die van de huidige meerjarenbegroting.¹

Netto lasten	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Meerjarenbegroting 2021-2024	85,3	87,5	86,9	86,9
Bestuursbesluiten en autonome ontwikkelingen	-1,4	-1,9	-0,8	0,6
<i>Subtotaal (t/m AV juli)</i>	83,9	85,6	86,1	87,5
Inschatting ontwikkelingen na kadernota en voor MJB	0,9	1,3	1,5	1,8
Totaal concept MJB 2022-2025	84,8	86,9	87,6	89,3
Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling MJB 2022-2025	0,1	1,0	1,4	2,8
Totaal incl. nieuwe ontwikkeling voor bepalen tariefscenario	84,9	87,9	89,0	92,1
MJB 2021-2024 inclusief nieuwe ontwikkelingen	86,4	90,2	90,5	nvt
Vershil	-1,5	-2,3	-1,5	

Tabel 1 – Ontwikkeling netto lasten 2022-2025

De lastenontwikkeling is deels gebaseerd op inschattingen van besluiten die nog moeten worden genomen. De lastenontwikkeling bevat dus ook onzekerheden die wel een aanzienlijke impact kunnen hebben op de totale lastenontwikkeling van het waterschap. De belangrijkste onzekerheden die in dit kader kunnen worden genoemd zijn:

- De macro economische ontwikkeling. Hierbij wordt onder andere gedacht aan de effecten van de coronacrisis voor de komende jaren op de macro-economische ontwikkelingen (inflatie, loonontwikkeling, energieprijzen, rente, maar ook groei in het beheergebied). Hierboven is bijvoorbeeld aangegeven, dat er op basis van CPB ramingen rekening is gehouden met een inflatiepercentage van 1,5%, maar een tijdelijk oplopende inflatie als gevolg van herstel van de economie is niet ondenkbaar.
- De (financiële) consequenties die gepaard gaan met besluitvorming later dit jaar en dan in het bijzonder de vaststelling van de klimaatagenda later dit jaar.

¹ Hierbij moet worden aangegeven, dat de lagere lastenontwikkeling in 2022 en 2023 voor respectievelijk € 1,1 miljoen en € 1,6 miljoen wordt veroorzaakt door de kosten van slibverwerking op de middellange termijn. Voor deze kosten is bij vaststelling van de jaarstukken een bestemmingsreserve gevormd. Bij de bepaling van het tariefscenario van de huidige meerjarenbegroting was er al rekening mee gehouden dat de aanvullende kosten voor slibverwerking op de middellange termijn zouden worden gedekt uit de reserves. De lastenverlaging in 2022 en 2023 ten opzichte van de huidige meerjarenbegroting 2021-2024 leidt in deze jaren daarmee niet tot een even grote daling van de benodigde heffingsopbrengst.

Lastenontwikkeling per taak

In onderstaande tabel is de netto lastenontwikkeling per taak weergegeven ten opzichte van de huidige Meerjarenbegroting (incl. de bij de Meerjarenbegroting opgenomen inschatting van lasten van nieuwe beleidsontwikkelingen).

Netto lasten zuiveringstaak	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Kadernota 2022-2025	34,4	35,1	35,8	36,8
Meerjarenbegroting 2021-2024	34,8	36,2	35,5	nvt
Verschil	-0,4	-1,1	+0,3	

Netto lasten watersysteemtaak	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Kadernota 2022-2025	50,6	52,8	53,2	55,4
Meerjarenbegroting 2021-2024	51,6	54,0	55,0	nvt
Verschil	-1,0	-1,2	-1,8	

Tabel 2 – Ontwikkeling netto lasten zuivering- en watersysteemstaak 2022-2025

Ontwikkeling belastingeenheden

De actualisatie van de belastingeenheden voor de komende jaren leiden niet tot grote afwijkingen ten opzichte van de meerjarenbegroting. De belangrijkste mutatie zit in de groei van het aantal woningen. Deze is voor de komende jaren naar boven toe bijgesteld, wat onder andere een sterkere toename van het aantal vervuilingseenheden tot gevolg heeft. Daarnaast is de jaarlijkse dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren met € 250.000 neerwaarts bijgesteld. Ten tijde van het opstellen van de kadernota moest de aanslagoplegging nog (nagenoeg) volledig plaatsvinden. Eventuele nieuwe inzichten hieruit zijn dus niet meegenomen in de kadernota. Daarnaast kan in het algemeen gezegd worden, dat de groei / ontwikkeling van het aantal eenheden de komende jaren afhankelijk is van een groot aantal factoren. Naast groei van woningen en andere ruimtelijke ontwikkelingen kan hier bijvoorbeeld ook worden gedacht aan ontwikkeling van de werkloosheid of resultaten in het kader van discrepantie.

Financiële positie / schuld

Tegelijkertijd met het opstellen van de Kadernota 2022-2025 wordt ook de investeringsplanning geactualiseerd. Daarnaast heeft voor deze Kadernota ook een cijfermatige actualisatie plaatsgevonden van de lange termijn doorkijk tot 2040, die in de AV van mei 2019 is behandeld. Op basis van deze actualisaties is in beeld gebracht wat de ontwikkeling van de schuldpositie voor de komende jaren. De schuldpositie zal in de komende jaren toenemen als gevolg van de investeringen die gedaan moeten worden op het gebied van onder andere het HWBP en uitbreiding van AWZI's (m.n. de AWZI Almere). Voorzien wordt dat de schuldpositie in de komende 5 tot 7 jaar richting het maximum van 150% uit het reservebeleid loopt, maar dat deze daar niet doorheen schiet en vervolgens relatief stabiel blijft qua omvang. Door de relatief stabiele omvang van de schulden ontstaat er op langere termijn weer ruimte onder het schuldenplafond. Daarbij moet wel gezegd worden, dat eventuele investeringen voortkomend uit nieuwe opgaven (zoals de klimaatagenda, de biodiversiteitsagenda en waterbeschikbaarheid) hierin nog niet in zijn meegenomen.

Onderzoek Kostentoedeling 2020

Eens in de vijf jaar moet de kostentoedelingsverordening worden aangepast. De laatste vaststelling van de kostentoedelingsverordening is in 2018 geweest. Bestuurlijk is afgesproken dat elk jaar bij de Kadernota wordt getoetst of er significante wijzigingen in de waardeverhouding zijn opgetreden die een herziene kostentoedelingsverordening rechtvaardigen.

In opdracht van het waterschap heeft een onafhankelijk adviesbureau hiervoor een kostentoedelingsonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de waarde van agrarische gronden tussen 2017 en 2020 met 34,3% is gestegen. Dit wordt met name veroorzaakt door de schaarste aan grond. Het areaal is beperkt en de vraag is groot. De grondprijs is gestegen van € 93.826/ha op 1 januari 2017 naar € 125.988/ha op 1 januari 2020. De waarde van gebouwde eigendommen is tussen 2017 en 2020 met 22,5% gestegen. Deze stijging wordt verklaard door een sterk stijgende huizenprijzen. Doordat zowel ongebouwd als gebouwd een flinke waardeverhoging kennen heffen beide effecten elkaar grotendeels op. Per saldo is daardoor de waardeverhouding tussen gebouwd en ongebouwd nagenoeg ongewijzigd gebleven. De waarde van natuur heeft ook een stijging ondergaan. Dit komt door de wettelijke koppeling aan de waarde van agrarische grond. Gezien de uitkomsten van het onderzoek is er geen aanleiding de huidige kostentoedelingsverordening te herzien.

1. Inzicht in toekomstige kosten
2. Omvangrijke kosten nog onduidelijk
3. Behoedzaam tariefscenario
  - o ruimte houden binnen grenzen reservebeleid
  - o lager tariefscenario ten opzichte van MJB 2021-2024
  - o inzetten tariefregulatiereserve

Tariefscenario

Bestuursprogramma

Financieel toekomstbestendig zijn is een belangrijk uitgangspunt van het bestuursprogramma *Water beweegt ons*. Dit betekent dat we realistisch begroten en zo goed mogelijk inzicht hebben in toekomstige opgaven en kosten om zo te kunnen anticiperen. En keuzes maken: wat mag geld kosten? Uitlegbare, realistische en onvermijdelijke keuzes mogen wat kosten. Voor wat betreft de toekomstige kosten zijn we terughoudend in het aangaan van schulden en het verschuiven van kosten naar de toekomst en zoeken we naar alternatieven die de lastenontwikkeling kunnen beperken. Dit moet resulteren in een consistent tarievenbeleid met een lastendrukontwikkeling die zo dicht mogelijk bij inflatieniveau ligt.

Inzet afgelopen periode

Het college heeft gewerkt aan het verkrijgen van meer inzicht in de begroting en heeft op basis daarvan bestuurlijke keuzes heroverwogen. De focus op een meer realistische planning is zowel gericht op de uitvoering van de exploitatiebegroting als de investeringsplanning. Voor beide zijn de eerste stappen gezet. Voor de lange termijn geeft de Doorkijk Investeringsopgaven 2040 een beeld van de geplande investeringen. Echter, in de afgelopen tijd is een aantal grote opgaven van omvang gewijzigd. Dit was de aanleiding om de doorkijk investeringsopgaven cijfermatig te actualiseren. Als laatste heeft het college voorgesteld om de leningenportefeuille te herzien om zodoende de beleidsruimte voor de toekomst te vergroten.

Opnemen effecten jaarresultaat 2020

De jaarstukken en het jaarresultaat 2020 zijn geanalyseerd en de effecten daarvan opgenomen in de Kadernota 2022-2025. Een deel van de effecten van 2020 is structureel van aard, dit heeft een doorwerking op de (kosten van) 2022 en verder. Daarnaast begroot het college conform huidig beleid op prudente wijze. Dit betekent dat rekening wordt gehouden met toekomstige kosten maar dat onzekere baten niet vooraf worden ingerekend. Voor de belastingopbrengsten betekent dit dat wordt uitgegaan van de schattingen van de eenheden door GBLT.

Omvang toekomstige kosten nog onduidelijk

Het college verwacht grote uitgaven aan het einde van de planperiode en vooral ook daarna. Kosten voor met name de klimaatopgaven, het vergroten van de biodiversiteit, de maatregelen in het kader van de waterbeschikbaarheid en de versterkingsopgave van de keringen. De omvang van deze kosten zijn nog niet duidelijk. Ook is niet bekend of dit investeringskosten dan wel exploitatiekosten zullen zijn en wanneer ze precies komen. Vooralsnog zijn in de kadernota de te verwachten en te schatten kosten opgenomen.

Behoedzaam tariefscenario

Het college wil grote stappen zetten en volle kracht vooruit kunnen gaan op de genoemde opgaven. Hiervoor is het belangrijk om ook financieel de ruimte te hebben om kansen en mogelijkheden te benutten. Daarbij wil het college goed voorbereid zijn op de kosten die na 2025 zullen komen. Het college kiest daarom voor een tariefscenario dat ruimte biedt voor de toekomstige kosten. Een scenario met een consistente lijn voor de komende jaren, dat past binnen de kaders van het reservebeleid. Dit betekent dat de schuldenomvang beperkt blijft maar dat ook binnen de grenzen van de reserveomvang wordt gebleven. Door de (beperkt) lagere totale kostenontwikkeling is het wel mogelijk het tariefscenario van de Meerjarenbegroting 2021-2024 neerwaarts bij te stellen. Het college vindt het belangrijk om, gezien het jaarresultaat van het afgelopen jaar, een deel van de egaliseringsreserve in het jaar 2022 in te zetten om de lastenontwikkeling te beperken.

Cijfermatige uitwerking ter indicatie

Op basis van de cijfers in deze kadernota is het tariefscenario voor de watersysteemtaak en de zuiveringstaak ter indicatie doorgerekend. Voor de watersysteemtaak betekent dit dat er in 2022 sprake is van een eenmalig lagere stijging van het tarief. In 2022 komt de stijging van de heffingsopbrengst uit op een percentage rond de 2% (de huidige Meerjarenbegroting 2021-2024 gaat uit van een jaarlijkse stijging van 4,2%). In de jaren daarna zal er op basis van de lastenontwikkeling in deze kadernota sprake zijn van een stijging rond de 3,5%. Voor de zuiveringstaak betekent dit dat de voorziene tariefstijging uit de huidige meerjarenbegroting met € 2,- per jaar kan worden bijgesteld naar rond de € 1,50 per jaar.

In oktober worden de bestuursbesluiten die na vaststelling van de kadernota worden genomen, nieuwe (of veranderingen in de) autonome ontwikkelingen en eventuele mutaties in de eenheden opgenomen in een technische notitie aan de AV. Op basis van het tariefscenario en de geactualiseerde cijfers worden dan de tarieven definitief berekend en vervolgens in de meerjarenbegroting opgenomen en vastgesteld.

BIJLAGE KADERNOTA 2022-2025

Inhoud

1.	Ontwikkelingen	11
1.1.	Thema's	11
1.2.	Programma bestuur en omgeving	11
1.3.	Programma Waterveiligheid	13
1.4.	Programma Voldoende en gezond water	13
1.5.	Programma Schoon, gezuiverd water.....	14
1.6.	Programma Financiën, organisatie en informatie	15
2.	Overzicht lastenontwikkeling 2022-2025.....	18
2.1.	AV-besluiten na Meerjarenbegroting 2021-2024	18
2.2.	Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten na Meerjarenbegroting 2021-2024.....	18
2.3.	Verwachte besluitvorming voor vaststelling Meerjarenbegroting 2022-2025.....	20
2.4.	Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling Meerjarenbegroting 2022-2025.....	21
3.	Actualisatie Investeringsplanning 2021-2025.....	22
3.1.	Totaal beeld planning	22
3.2.	Totaal beeld kapitaallasten	23
3.3.	Speciale investeringen	23
3.4.	Reguliere (vervangings)investeringen.....	25
3.5.	Lange termijn doorkijk en ontwikkeling schuldpositie.....	26
4.	Demografische en economische kengetallen	29
4.1.	Demografische cijfers.....	29
4.2.	Economische groeicijfers	30
5.	Historisch perspectief	33
6.	Tariefscenario	34

1. Ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt per programma geschetst welke ontwikkelingen er de komende planperiode op het waterschap afkomen. Het gaat om ontwikkelingen die bestuurlijk relevant zijn of waarvan de financiële consequenties nog niet bestuurlijk zijn vastgesteld.

1.1. Thema's

Klimaat(agenda)

In 2021 neemt de Algemene Vergadering een besluit over de Klimaatagenda. Deze agenda integreert ambities, strategieën en opgaven op het gebied van adaptatie, mitigatie én circulariteit. Er wordt inzichtelijk gemaakt welke stappen er nodig zijn. Daarnaast worden de activiteiten voor de komende jaren geprioriteerd en geprogrammeerd. De Klimaatagenda geeft daarmee ook invulling aan een vervolg op het Masterplan Duurzame Energie en de Ontwikkelagenda Grondstoffen 2018-2021. De besluitvorming over de Klimaatagenda is van invloed op de begroting van 2022 en verder.

Ondertussen wordt samen met onder meer de gemeenten, provincie, Rijkswaterstaat en GGD gewerkt aan klimaatadaptatie in de regio. Dit jaar wordt verkend welke maatregelen de komende jaren genomen kunnen worden om het gebied klimaatbestendig in te richten.

Parallel aan het opstellen van de Klimaatagenda wordt een Energiestrategie opgesteld.

Energiestrategie

De energiemarkt veranderde de laatste tijd sterk. In lijn met de resultaten van het traject rondom de bestuurlijke keuzes dat vorig jaar werd doorlopen, wordt de Energiestrategie geactualiseerd. De verwachting is dat de Energiestrategie in 2021 gereed is. Daarbij is bijzonder aandacht voor de mogelijkheden van het waterschap om stroom af te nemen van Windpark Hanze. Ook wordt gekeken naar mogelijkheden om het energieverbruik van het waterschap beter af te stemmen op de beschikbaarheid van duurzame energie.

Biodiversiteits(agenda)

Ook de Biodiversiteitsagenda wordt in 2021 afgerond. Als waterschap willen we bijdragen aan het herstellen van de biodiversiteit op en rond onze assets in landelijk en stedelijk gebied. In de agenda worden voorstellen hoe dat te doen. De besluitvorming hierover is van invloed op de begroting van 2022 en verder.

1.2. Programma bestuur en omgeving

Waterbeheerprogramma

Ons huidige waterbeheerplan loopt tot eind 2021. Dit jaar ronden we de Watervisie af, waarin we in breed perspectief de ontwikkelingen schetsen die spelen binnen het waterdomein. We verbinden de waterthema's aan maatschappelijke opgaven, zoals klimaat, circulariteit en biodiversiteit. In aansluiting op de Watervisie, wordt het Waterbeheerprogramma opgesteld, waarin we onze doelen voor de planperiode 2022-2027 vastleggen. Deze doelen worden na vaststelling verwerkt in de meerjarenbegroting.

Regionale gebiedsontwikkelingen

De druk op de ruimte blijft groot. De grote woningbouwopgave (100.000 woningen), duurzame landbouw, natuurontwikkeling, energietransitie, etc. vragen allemaal om ruimte in ons beheergebied. Waterschap Zuiderzeeland kijkt door een waterbril naar de ontwikkelingen en plannen. Via advisering, toetsen en vergunningverlening borgen we het waterhuishoudkundig functioneren van de polders, nu en op langere termijn. De invulling van onze rol blijft daarbij om aandacht vragen, vanwege het grote aantal ontwikkelingen en beperkte capaciteit.

Wetgevingsproces Omgevingswet

De Tweede kamer heeft ingestemd met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 juli 2022 in werking. Aandachtspunten hierbij zijn de ICT-component, zoals de werking van het digitale stelsel (DSO) en de financiële gevolgen van deze wet.

De Minister van Binnenlandse Zaken maakte recentelijk een inschatting van de kosten die gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk in de periode van 2016 tot 2029 besteden aan de invoering van de Omgevingswet. Deze bevatten op dit moment onzekerheden en zullen nog afgezet worden tegen de verwachte structurele baten die de wet met zich meebrengt. In april 2021 is een eerste integraal financieel beeld beschikbaar. Verder overleg daarover met de koepels, IPO, VNG en UvW gaat plaatsvinden. Nu worden de transitiekosten voor de 352 gemeenten samen geschat op 1,1 à 1,7 miljard. Voor de 12 provincies ligt de

schatting op 90 à 120 miljoen en voor het Rijk bedragen de transitiekosten 72 à 80 miljoen. De kosten voor de 21 waterschappen worden geraamd op circa 63 à 77 miljoen.

Voor dit waterschap is geen eenduidige inschatting te maken van de financiële gevolgen van de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Er is geen specifiek Omgevingswet programma/project, maar de implementatie is 'uitgesmeerd' langs de bestaande lijnen van het werk. Denk hierbij aan communicatie- en informatiestrategie. Een aantal wijzigingen en aanpassingen die de Omgevingswet met zich meebrengt zijn al in gang gezet. Denk hierbij aan onder meer de communicatiestrategie.

De ontwikkelingen van verschillende producten zoals het Waterbeheerprogramma/Watervisie, Waterschapsverordening en het projectbesluit liggen op schema. Instrumentaria voor de personele ontwikkelingen zijn in samenwerking met Waterkrachtpartners en medeoverheden in Flevoland ontwikkeld.

Herziening belastingstelsel

De ledenvergadering van de Unie van Waterschappen stemde op 11 december 2020 unaniem voor een herzien belastingstelsel. Het voorstel lost een aantal urgente knelpunten op. Het voorstel is aangeboden aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. De waterschappen vragen de minister om een voortvarend wetgevingstraject en om vervolgstappen om de bekostiging van het waterbeheer nog toekomstbestendiger te maken. Dit traject is in werking gezet.

Waterschapsverkiezingen 2023

Iedere vier jaar vinden de waterschapsverkiezingen plaats. De eerstvolgende verkiezingen zijn in maart 2023, tegelijk met de verkiezingen voor provinciale staten. Het doel van het project Waterschapsverkiezingen is rechtsgeldige verkiezingen en in het verlengde hiervan de installatie van de bestuursleden. Daarnaast wordt gewerkt aan een adequate voorbereiding van potentiële kandidaten en nieuwe bestuurders, zodat zij goed van start kunnen gaan.

Communicatie maakt eveneens een integraal onderdeel van het project uit. Net als bij de verkiezingen in 2019 wordt een landelijke opkomstbevorderende campagne vanuit de Unie georganiseerd. De gezamenlijke publieksaanpak via de 'Waterbazen' campagne vormt hiervoor de opmaat. De gedachte hierachter is continue aandacht voor waterbewustzijn met een extra impuls in het verkiezingsjaar. Waterschap Zuiderzeeland bevordert het waterbewustzijn via de lijnen van het dagelijkse werk en vertaalt de Unie campagne naar ons gebied.

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de verkiezingen. Het waterschap is onder meer verantwoordelijk voor de registratie van de lijsten van de belangengroepen, de kandidaatstellingsprocedure en het vaststellen van de verkiezingsuitslag. De Algemene Vergadering wordt gevraagd in te stemmen met de uitgangspunten voor de aanpak van het project waterschapsverkiezingen. De planning is dat deze kaders in het najaar van 2021 aan de Algemene Vergadering worden voorgelegd, zodat de organisatie begin 2022 met de voorbereidingen kan beginnen.

Bestuurlijke vernieuwing

Bestuurlijke vernieuwing

In 2021 wordt verder in beeld gebracht hoe de Algemene Vergadering een meer eigen ZZL-invulling wil geven aan de vergadermethode beeldvorming, opiniërend en besluitvorming. Ook mogelijke andere verbeteringen voor het vergaderproces worden geïnventariseerd. De uitwerking hiervan vindt plaats in 2022.

Zuivering afvalwater Oosterwold

In 2021 wordt het zuiveren van het afvalwater in het deelgebied waar riolering wordt aangelegd, verder uitgewerkt. Vanuit het waterschap wordt ingezet op een centrale verwerking van het afvalwater op de AWZI Almere. In 2021 zal een keuze worden gemaakt of het afvalwater in Oosterwold direct op de AWZI Almere wordt gezuiverd of dat het eerst tijdelijk decentraal wordt gezuiverd.

Invulling van de zorgplicht inzameling stedelijk afvalwater

De komende jaren werkt de gebiedsorganisatie samen met gemeente en waterschap aan het invullen van de gemeentelijke zorgplicht inzameling afvalwater in Oosterwold. In dit kader wordt samen met leveranciers van IBA's gewerkt aan het verbeteren van de prestaties van niet goed functionerende IBA's. Als een IBA blijvend niet goed blijft functioneren, kan op termijn met kavelwegriolering worden aansloten op de gemeentelijke riolering. Of men kan gebruik maken van een alternatief. Deze alternatieven worden momenteel door de gebiedsorganisatie uitgewerkt. Er worden geen financiële consequenties voorzien voor het waterschap.

1.3. Programma Waterveiligheid

Versterkingsprojecten en Hoogwaterbeschermingsprogramma

In de planperiode ronden we het project Drontermeerdijk naar verwachting in 2022 af. Het project versterking IJsselmeerdijk loopt door. Naar verwachting wordt in 2022 een subsidieaanvraag voor de planuitwerkingsfase aangevraagd. Hiermee start een nieuwe fase van het project. In 2025 staat ook de versterking van twee kunstwerken in de regionale kering langs het Kadoelermeer gepland.

Landelijk is veel aandacht voor de overprogrammering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) dat in 2024 en 2025 tot een financieringstekort leidt. De oplossing voor dit probleem wordt gezocht in het vrijmaken van meer middelen of in voorfinanciering door de waterschappen. Het gevolg hiervan is dat dit mogelijk leidt tot extra kosten voor waterschappen.

Beoordeling primaire keringen

In 2018 stelde de Algemene Vergadering tot met het jaar 2024 middelen beschikbaar voor de eerste beoordelingsronde van de primaire keringen. We weten dat na de eerste beoordelingsronde de tweede ronde direct volgt. Hiervoor worden significante kosten verwacht. Het beoordelen van de eerste landelijke beoordelingsronde ronden we in 2022 af. In 2023 start de tweede beoordelingsronde en deze duurt voort tot 2035. Om de komende beoordelingsronde te bekostigen moet een deel van de huidige, niet bestede middelen, alsnog worden aangeboord.

Op dit moment is er nog geen goede nieuwe planning met kosten te maken. Er is namelijk landelijk nog veel in beweging rondom de wettelijke eisen die gelden voor de tweede beoordelingsronde. Uiterlijk in april 2022 wordt een voorstel voor deze middelenvraag aan de Algemene Vergadering aangeboden.

1.4. Programma Voldoende en gezond water

Watersysteem voorbereid op klimaatverandering

Door de ligging van ons beheergebied (polder) zijn we vooral gericht op het afvoeren van water. Zonder waterafvoer door de gemalen immers geen polder. Klimaatverandering betekent dat er vaker zware neerslag valt. Hier moeten we op voorbereid zijn en tegelijkertijd kunnen we niet voorkomen dat dit in sommige gevallen tot wateroverlast leidt. Iedere zes jaar voeren we een watersysteemtoetsing uit. Hierbij wordt gekeken of het watersysteem voldoet aan de normen voor wateroverlast. De volgende toetsing vindt plaats in 2024. De aanloop naar de watersysteemtoetsing brengt extra werk met zich mee. De uitkomsten van de watersysteemtoetsing geven onder meer inzicht in waar een wateropgave ligt en wat de financiële omvang is van deze opgave.

Daarnaast leidt klimaatverandering tot langere periodes van droogte. De afgelopen zomers hebben laten zien dat droogte ook in ons beheergebied een issue is. Zowel als het gaat om de beschikbaarheid van water als de kwaliteit van het beschikbare water. In het kader van waterbeschikbaarheid actualiseren we de beleidsregel Wateraanvoer. Daarnaast maken we inzichtelijk wat er van het waterschap verwacht mag worden op het gebied van waterbeschikbaarheid én wat het waterschap op dit vlak van de omgeving verwacht. Waterbeschikbaarheid is een proces van jaren. Of, en zo ja wat de financiële consequenties zijn, is nu nog niet te overzien.

Basis voor de analyses die wij uitvoeren zijn grond- en oppervlaktewatermetingen. Om beter zicht te hebben op het verloop van de grondwaterstanden werken we, met gebiedspartners, aan een nieuw ontwerp voor het grondwatermeetnet.

Watersysteemtoetsing

Iedere zes jaar voeren we een watersysteemtoetsing uit. De aanloop naar de watersysteemtoetsing brengt extra werk met zich mee. De uitkomsten van de watersysteemtoetsing geven onder meer inzicht in waar een wateropgave ligt en wat de financiële omvang is van deze opgave.

KRW

De Europese Kaderrichtlijn Water kent drie planperiodes. Voorafgaand aan iedere planperiode worden de doelen en maatregelen tegen het licht gehouden en waar nodig geactualiseerd. Voorafgaand aan de derde planperiode (van 2022 tot 2027) actualiseerde het waterschap samen met de provincie en betrokken gebiedspartners de doelen en maatregelen. De provincie stelt uiteindelijk de doelen en het volledige KRW-maatregelenpakket vast. In september 2020 stemde de Algemene Vergadering in met de ontwerp-maatregelen die het waterschap uitvoert in de derde planperiode. Namelijk het vispasseerbaar maken van vier stuwen en gemaal de Blocq van Kuffeler. Over de maatregelen 'vervangen gecreosoteerde oevers in de Noordoostpolder' en 'baggeren Bovenwater' is nog geen besluit genomen. De noodzaak en effectiviteit hiervan worden nog onderzocht. De verwachting is dat hier bij het vaststellen van het definitieve maatregelenpakket, in het najaar van 2021, meer duidelijkheid over is.

Doelen overige wateren

De afgelopen jaren formuleerde het waterschap samen met gemeenten en natuurpartners doelen voor overige wateren, oftewel de oppervlaktewateren die niet aangemerkt zijn als KRW-waterlichaam. De voorstellen voor de doelen voor stedelijke wateren zijn inmiddels gereed, voor de natuurwateren is het streven om de doelaflading in 2021 af te ronden. De provincie stelt de doelen en bijbehorende maatregelen vast. Dit kan pas na instemming door de betrokken partners. Streven is dit jaar de doelen voor de stedelijke wateren ter besluitvorming aan de Algemene Vergadering voor te leggen en dit onderdeel te laten zijn van het nieuwe Waterbeheerprogramma. Voor de afweging worden ook de (financiële) consequenties in beeld gebracht. Dit betreft in ieder geval een extra monitoringinspanning. Eventuele gevolgen voor beheer en onderhoud worden nog onderzocht. De besluitvorming over de doelen voor natuurwateren volgt later.

1.5. Programma Schoon, gezuiverd water

Algemeen

Voor de meeste zuiveringen komt de capaciteitsgrens in zicht. We zien dat de laatste jaren het afvalwateraanbod steeg en dat deze ontwikkeling doorzet. Dit betekent dat vier van de vijf zuiveringen de komende jaren moeten worden uitgebreid. Bij deze aanpassingen worden kostenreductie, verduurzaming en de verbetering van effluentkwaliteit (m.n. t.a.v. micro's) meegenomen. De groei van aanbod heeft ook consequenties voor het transportsysteem. Het huidige systeem moet op een aantal plekken uitgebreid worden en de kwetsbare plekken in het bestaande systeem moeten worden verbeterd. In overleg met de verschillende gemeenten wordt onderzocht wat er nodig is en op welke manier deze aanpassingen maatschappelijk optimaal kunnen worden uitgevoerd.

AWZI Almere Fit for the future

Almere groeit snel en de plannen voor de bouw van nieuwe woningen zijn groot. Er zijn mogelijkheden om de capaciteit van de AWZI te vergroten en tegelijkertijd een verduurzamingslag door te voeren door de productie van biogas via de realisatie van een slibgisting. Deze stap is ook cruciaal voor het realiseren van de slibreductiedoelstelling. Bij deze aanpassingen wordt ook de bestuurlijke ambitie om microverontreinigingen te verwijderen betrokken.

In de Algemene Vergadering van juli 2021 ligt (in dezelfde vergadering als deze Kadernota) een voorstel over de uitbreiding van de AWZI Almere voor. De inschatting is dat de investeringsopgave voor de uitbreiding enkele tientallen miljoenen euro's bedraagt (zie ook de toelichting hierop in hoofdstuk 3: investeringsplanning). Bij de totstandkoming van het voorstel is er intensief contact met de omgeving over de mogelijkheden om energie, grondstoffen of water te kunnen leveren. In Almere worden de komende jaren rioolgemalen en een deel van de persleidingen gerenoveerd.

Op orde houden AWZI Zeewolde

AWZI Zeewolde is hoog belast en heeft weinig restcapaciteit. Gezien de verwachte groei is binnen vier jaar uitbreiding nodig. Voor deze (beperkte) capaciteitsuitbreiding is in de investeringsplanning voor 2020-2022 €3 miljoen opgenomen. Dit is inclusief renovatiewerkzaamheden. De capaciteitsvergroting kan worden gerealiseerd door aan de voorkant cellulose af te vangen. Met bijkomend voordeel van slibreductie. Vanuit de papierindustrie is er belangstelling voor de afname van deze cellulose.

Zuiveringskring Tollebeek

De afgelopen jaren is er ook in de zuiveringskring Tollebeek een groei te zien van het afvalwater. Dit zal de komende periode leiden tot een uitbreiding van het transportsysteem vanuit Urk. Met de gemeente Urk worden hier in 2021 afspraken over gemaakt. In 2021 wordt onderzocht wat de restcapaciteit is en welke mogelijke maatregelen er zijn om de capaciteit te vergroten. Hierbij wordt gekeken in hoeverre slimme koppelingen te maken zijn met de het bedrijfsafvalwater uit Urk.

Zuiveringskring Dronten

Ook voor AWZI Dronten is de capaciteit een aandachtspunt. Voor de zuivering is de komende jaren een uitbreiding van de capaciteit voorzien. Daarnaast is de renovatie van de sliblijn aan de orde. Dit wordt in samenhang bekeken met de keuze van een slibgisting op AWZI Almere. In Biddinghuizen wordt een aanpassing van het transportsysteem voorzien vanwege de uitbreiding van recreatievoorzieningen.

Zuiveringskring Lelystad

De beluchting moet de komende periode worden gerenoveerd. Samen met de partijen rondom vliegveld Lelystad wordt gezocht naar een duurzame verwerking van het afvalwater.

Slibstrategie

Op 7 juli 2020 besloot de Algemene Vergadering om de slibeindverwerking per 1 april 2022 onder te brengen bij HVC. Hiermee is de lange termijn slibverwerking geborgd. In april 2021 werd een besluit genomen over de slibeindverwerking voor de middellange termijn, namelijk de periode 1 april 2022 tot 30 juni 2023 en een mogelijke verlening met 9 maanden. Een eventuele verlenging hangt voornamelijk af van de uiteindelijke ingebruikname van de door HVC te realiseren slibdrooginstallatie. In de loop van 2022 wordt de situatie voor na 30 juni 2023 opnieuw bekeken. Bij de vaststelling van de jaarstukken 2020 is vanuit de algemene reserve van de zuiveringstaak een bestemmingsreserve gevormd ter dekking voor de aanvullende kosten voor de periode tot en met 30 juni 2023.

Waterschap Zuiderzeeland heeft de ambitie om in de periode tot en met 2025 de slibproductie met twintig procent te verminderen. Maatregelen zoals het vergisten van al het slib zijn hiervoor cruciaal. Ook kleinere maatregelen zoals het verbeteren van de ontwaterbaarheid van slib dragen hieraan bij. In 2019 is het waterschap gestart met het programma Slibreductie. Hier gaan we de komende jaren mee verder. De komende jaren verwacht het waterschap extra maatregelen te nemen die bijdragen tot het genoemde doel. Hierbij valt te denken aan verdergaande slibmineralisatie, optimalisatie van de slibontwatering en het toepassen van innovaties zoals Torwash.

Torwash

De Torwash- technologie is nog in ontwikkeling. Naar verwachting kan deze rond 2024 op grote schaal door de waterschappen worden toegepast. Met deze technologie kunnen de kosten voor de slibverwerking met dertig tot veertig procent worden gereduceerd. Dit heeft vooral te maken met het feit dat de hoeveelheid slib flink afneemt door het gebruik van deze technologie.

Discrepantie

In 2021 stelde de Algemene Vergadering de evaluatie van discrepantie vast. De komende jaren ligt de focus op zuiveringskring Tollebeek. Daarnaast wordt voor de overige zuiveringskringen gefocust op meten en monitoren van bedrijven.

Bedrijfsafvalwater

Het waterschap is in gesprek met enkele bedrijven over het aan- c.q. afhaken van afvalwater. Op grond van het vastgestelde beleidskader bedrijfsafvalwater zoekt het waterschap hierbij zoveel als mogelijk samen met bedrijven naar een optimale oplossing van het afvalwatervraagstuk. Het kan gaan om een specifiek bedrijf of om een cluster van bedrijven. In al deze situaties is sprake van een afweging c.q. vergelijking van een lokale verwerking en een centrale verwerking op een AWZI. Onderzoek en het nader uitwerken van afspraken c.q. het opstellen van overeenkomsten met of zonder korting op het zuiveringstarief, hebben mogelijk op termijn financiële consequenties.

1.6. Programma Financiën, organisatie en informatie

Financieel beleid

De huidige reserveomvang en de relatief beperkte schuldenpositie maken dat Waterschap Zuiderzeeland een goede financiële uitgangspositie. Tegelijkertijd zijn de opgaven op het gebied van onder andere waterveiligheid, waterbeschikbaarheid en klimaat en duurzaamheid groot en zijn hiervoor in de komende jaren aanzienlijke investeringen nodig, die impact hebben op de financiële positie van het waterschap. Om hierop goed te anticiperen wordt in de komende tijd het reserve- en schuldenbeleid opnieuw tegen het licht gehouden, naar verwachting zal dat in 2022 aan de AV worden voorgelegd. Ook wordt onderzocht in hoeverre de leningenportefeuille beter kan worden aangepast, zodat deze beter aansluit op de toekomstige opgaven en risico's kunnen worden beperkt. Bij de vaststelling van de jaarstukken 2020 is hiervoor een bestemmingsreserve gevormd die kan worden ingezet om de benodigde aanpassingen te kunnen realiseren. Daarnaast wordt het financieringsstatuut geactualiseerd.

Organisatieontwikkeling

Het management van het waterschap is in de afgelopen periode gestart met een ontwikkelingstraject op het gebied van topstructuur en de ontwikkeling en koers daarvan. Daarnaast gaan we gebruik maken van strategische personeelsplanning om zodoende onze medewerkers goed voor te bereiden op toekomstige ontwikkelingen zodat zij effectief kunnen inspringen op de veranderende wereld om ons heen. Ook is, mede door corona, een versnelde verandering te zien in de manier waarop we met elkaar samenwerken. In 2021 komen er verschillende ontwikkelingen bij elkaar die samen een goede basis vormen voor een stap voorwaarts voor de organisatie als geheel. In 2021 wordt de basis gelegd voor een plan voor de komende jaren. Dit plan zal in het najaar aan de AV worden voorgelegd.

Arbeidsmarkt

Door corona zijn er enerzijds meer mensen beschikbaar op de arbeidsmarkt doordat bedrijven hun deuren moesten sluiten. Anderzijds is de krapte alleen maar toegenomen als het gaat om beroepsgroepen als technici, ICT'ers en financiële adviseurs. Het belang van het gesprek over hoe we het beste nieuwe medewerkers kunnen aantrekken nu de arbeidsmarkt verschuift naar een werknemersmarkt, neemt daarmee toe. Waterschap Zuiderzeeland presenteren als aantrekkelijke, vitale werkgever waar duurzaam werken actief wordt gestimuleerd, wordt daarmee steeds belangrijker. Dit kan bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van traineeships, stageplaatsen en BBL-trajecten en de arbeidsmarkt actief te bewerken.

Samen Toekomstgericht Werken

De coronacrisis heeft een grote impact op hoe we met elkaar samenwerken. Positieve ervaringen, zoals de versnelling op het gebied van digitaal vaardige medewerkers, willen we doorzetten. Negatieve gevolgen van volledig thuiswerken, zoals eenzame werknemers, kunnen we hopelijk dit jaar nog achter ons laten. Onder de werktitel 'Samen Toekomstgericht Werken' is een proces gestart dat moet leiden tot een visie op hoe we met elkaar willen werken in de postcoronatijd. Hoe gaan we onze reeds gevormde hybride werkcultuur verder vormgeven en daarbij vragen beantwoorden zoals:

- Hoe gaan we werken aan gezamenlijke normen en waarden, ook met oog en respect voor inclusiviteit en diversiteit?
- Hoe gaan we om met vrijheid in het werkritme en de balans tussen werk en privé?
- Sluit de hoeveelheid kantooroppervlakte aan bij de vraag en welk type van werk moeten deze kantoorlocaties faciliteren (bijvoorbeeld meer samenwerken en ontmoeten)?
- Wat vinden we belangrijk bij het versterken van de kwaliteit van onze kantoorlocaties?
- Hoe kunnen we het thuis- en plaatsonafhankelijk werken verder faciliteren?
- Welke leiderschapstijl is nodig?

De antwoorden op deze vragen leiden in de eerste helft van 2021 tot een visie van de directie op hoe we met elkaar willen samenwerken en een visie op ons kantoorconcept. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met het management.

Vanuit deze visie worden in de tweede helft van 2021 passende oplossingen ontworpen voor:

- de digitale werkomgeving;
- de fysieke werkomgeving op de verschillende locaties (waaronder de AV zaal);
- hoe we samenwerken;
- hoe we werken aan duurzame inzetbaarheid.

Het is de bedoeling dat deze oplossingen vanaf 2022 gerealiseerd worden.

In relatie tot corona en eerdergenoemde ontwikkelingen, leek het niet logisch om de vernieuwing van het kantoorconcept op Larserbos in 2020 door te zetten. In dit kader is besloten om alleen de strikt noodzakelijke aanpassingen door te voeren. Het gaat dan om maatregelen die vanuit Arbo-omstandigheden of om een andere reden niet uitgesteld konden worden. De kantoorinrichting en de (klimaat)installaties zijn op korte termijn aan vervanging toe en renovatie van dit kantoor gaat nu waarschijnlijk gebeuren in 2022 en 2023.

Ontwikkelprogramma Assetmanagement

De ontwikkeling van assetmanagement moet er aan bijdragen dat we in staat zijn beter te kiezen en we onze ambities en doelen bereiken. Doelstellingen en effecten zijn:

Beter kiezen

- Bewust kiezen: keuzes zijn goed onderbouwd en op feiten gebaseerd. Hierin wordt gezocht naar een optimale balans tussen risico's, kosten, kwaliteit van dienstverlening en prestaties.
- Risicobewustzijn: we gaan bewust om (ook met het accepteren ervan) met risico's en kansen die onze bedrijfsdoelstellingen raken.
- Meer kennis en inzicht: door inzet van slimme technologieën en betrouwbare inzichten uit data kennen we de onderhoudsstaat van onze assets en hun belang in het systeem.
- Toekomstgerichtheid: we kunnen anticiperen op toekomstige situaties. Bij besluiten beschouwen we het gehele systeem (schoon, voldoende, veilig) en de totale levensduur.

Bereiken van onze ambities en doelen

- Besluitvorming en uitvoering in lijn: uitvoerende werkzaamheden zijn in lijn met de bestuurlijke ambities en doelen van Waterschap Zuiderzeeland.
- Goede communicatie: tussen de strategische, tactische en operationele afdelingen.
- Continu verbetercultuur: een cultuur van 'samen de klus klaren' en 'continu verbeteren'.
- Samenhang: een duidelijke samenhang tussen strategische, tactische en operationele plannen en in lijn met de Planning & Control-cyclus.

In 2020 zijn kernwaarden ontwikkeld die in 2021 vastgelegd worden in het Waterbeheerprogramma (WBP) en onder andere benut worden voor het herijken van onze missie en visie en voor de doelenboom in het

Waterbeheerprogramma. Een overzichtelijke set van kernwaarden is randvoorwaardelijk om assetmanagement verder vorm te geven. Vanuit deze kernwaarden wordt onder andere risico- en prestatie management als het gaat om onze assets verder ingericht. Hiermee wordt gestart worden in de tweede helft van 2021. Dit proces loopt in de jaren daarna door.

Ook wordt in 2021 ambtelijk een programmaplan vastgesteld dat richting geeft aan de organisatorische ontwikkeling van assetmanagement. Het jaar 2022 en daaropvolgend staat dan ook in het teken van het uitvoeren van dit programmaplan. Dit plan gaat bestaan uit de volgende onderdelen:

- Organisatorische kader voor assetmanagement
- Verbeteragenda
- Ontwikkelprogramma verbetercultuur en kennis

Er is een programmateam ingericht dat bestaat uit vooral medewerkers van Waterschap Zuiderzeeland. Om het programmateam te ondersteunen wordt externe expertise ingehuurd. In de meerjarenbegroting is hiervoor geen structureel budget beschikbaar, maar deze personele capaciteit met assetmanagementexpertise wordt wel nodig geacht voor de jaren 2022-2026. Hiervoor zal een voorstel aan de AV worden voorgelegd. Dit staat los van de intensivering van assetmanagement voor specifieke objecten zoals persleidingen.

2. Overzicht lastenontwikkeling 2022-2025

In dit hoofdstuk wordt de lastenontwikkeling voor de komende planperiode beschreven aan de hand van inmiddels al genomen besluiten, autonome ontwikkelingen en besluiten die in voorbereiding zijn.

2.1. AV-besluiten na Meerjarenbegroting 2021-2024

In onderstaande tabel is weergegeven welke besluiten de AV heeft genomen sinds de vaststelling van de Meerjarenbegroting 2021-2024.

Bestuursbesluit	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bestuur en omgeving				
Stijging bijdrage HWH (AV juni 2021)	0,0	0,0	0,0	0,0
Voldoende en gezond water				
Actieplan Bodem en Water (AV december 2020)	0,0	0,0	0,1	0,1
Schoon, gezuiverd water				
Torwash onderzoek (AV december 2020)	0,2	0,0	0,0	0,0
Totaal	0,2	0,0	0,1	0,1

Tabel 3 – Bestuursbesluiten sinds de vaststelling van de MJB 2021-2024

Stijging bijdrage HWH

De begroting van de Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis is in de AV van 1 juni 2021 behandeld. De kosten vallen vanaf 2022 € 44.500 hoger uit dan de meerjarenbegroting.

Actieplan Bodem en Water

In december 2020 heeft de AV besloten het Actieplan Bodem en Water te continueren en op te schalen. Vanaf 2024 betekent dit dat de kosten hiervan toenemen.

Torwash onderzoek

In de vergadering van 15 december 2020 heeft de AV ingestemd met deelname aan het Torwash demonstratieonderzoek. De hiervoor benodigde bijdrage van € 242.000 is opgenomen in de begroting voor 2022.

2.2. Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten na Meerjarenbegroting 2021-2024

In onderstaande tabel zijn de autonome ontwikkelingen en de besluiten die het college heeft genomen in de periode na de meerjarenbegroting 2021-2024 opgenomen. De huidige meerjarenbegroting loopt tot en met het jaar 2024. In de basis van de meerjarenbegroting is voor het jaar 2025 het lastenniveau van het jaar 2024 als uitgangspunt genomen welke verhoogd wordt met inflatie- en loonontwikkeling.

Autonome ontwikkelingen per programma	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Basis: Meerjarenbegroting 2021-2024	85,3	87,5	86,9	86,9
Algemene ontwikkelingen				
Kosten middellange termijn slibeindverwerking uit reserve	-1,1	-1,6		
Lagere dotatie voorziening oninbaar	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Actualisatie kapitaallasten obv investeringsplanning	-0,6	-0,2	-0,6	-0,2
Inflatie- en loonontwikkeling	-0,1	-0,2	-0,3	1,1
Renteopbrengst WPH				-0,3
Ontwikkelingen per programma				
Waterveiligheid	0,1	-0,3	-0,2	-0,3
Voldoende en gezond water	-0,1	0,2	0	0
Financiën, organisatie en informatie	0,5	0,5	0,5	0,5
Totaal autonome ontwikkelingen	-1,6	-1,9	-0,9	0,5

Tabel 4- Netto lasten van de Voorjaarsnota 2022- 2025 (in miljoenen euro's)

Algemene ontwikkelingen

- Bij de vaststelling van de Meerjarenbegroting 2021-2024 is besloten de extra kosten van de middellange termijn oplossing voor de slibeindverwerking te dekken uit de algemene reserve voor de zuiveringstaak. Bij het bepalen van het tariefscenario van de MJB is hier ook rekening mee gehouden. Bij de behandeling van de jaarstukken is een bestemmingsreserve gevormd van € 1,6 miljoen ter dekking van deze kosten. Bij de begroting was overigens rekening gehouden met een kosten voor de middellange termijn slibverwerking ter grootte van € 2,7 miljoen. De huidige verwachting is dat dit bedrag lager ligt, vandaar ook een lagere bestemmingsreserve.
- De dotatie aan de voorziening oninbare belastinginkomsten is in 2020 lager uitgevallen dan begroot. De verwachting is dat dit ook door zal werken in de komende jaren. In deze kadernota wordt rekening gehouden met een verlaging van de jaarlijkse dotatie van € 250.000.
- Tegelijkertijd met het opstellen van de kadernota 2022-2025 is ook de investeringsplanning geactualiseerd. Uit de actualisatie van de investeringsuitgaven volgen de kapitaallasten, die over de breedte van de planperiode lager uitvallen vanwege een lage rente en verschuiven van investeringen. Uit de actualisatie van de investeringsplanning volgt een voordeel in de kapitaallasten ten opzichte van de huidige meerjarenbegroting. Een uitgebreide toelichting op deze actualisatie is te vinden in hoofdstuk 2 van deze bijlage.
- In de huidige meerjarenbegroting is uitgegaan van een inflatieontwikkeling van 1,5% per jaar en een loonontwikkeling van 3,5%². Dit is o.a. gebaseerd op de middellange termijnverkenning van het Centraal Planbureau en een aankondiging van het ABP dat pensioenpremies in de komende jaren naar verwachting zullen stijgen als gevolg van de aanhoudend lage rente (zie hoofdstuk 4 voor een verdere toelichting). Ten opzichte van de meerjarenbegroting is de inflatieontwikkeling gelijk gebleven. De loonontwikkeling is iets naar beneden bijgesteld vanwege een verwachting van de stijging van de CAO's.
- Bij de besluitvorming over de deelname van Zuiderzeeland in Windpark Hanze heeft de AV besloten om de (netto)opbrengsten vanuit het Windpark toe te voegen aan de bestemmingsreserve Windpark Hanze tot het moment dat de Windmolens draaien. De verwachting is dat de windmolens in het begrotingsjaar 2024 in bedrijf zullen zijn. Vanaf dat moment zullen de netto opbrengsten niet meer in de bestemmingsreserve worden gedoteerd, maar worden deze ingerekend in de exploitatie.

Waterveiligheid

Jaarlijks wordt de (solidariteits)bijdrage van de waterschappen aan het HWBP geactualiseerd door het Rijk en de Unie van Waterschappen. Hieruit komen wijzigingen voort (in zowel positieve als negatieve zin) ten opzichte van de bijdrage die in de Meerjarenbegroting 2021-2024 is opgenomen. Daarnaast is het meerjarenonderhoudsplan geactualiseerd.

² De loonontwikkeling bestaat naast reguliere CAO-stijging ook uit een stijging als gevolg van een jaarlijkse stijging van periodieken voor medewerkers die nog niet in het maximum van de schaal zitten.

Voldoende en gezond water

Afgelopen jaar zijn de jaarlijkse veldinspecties uitgevoerd om het onderhoud aan watergangen en objecten voor de komende jaren in kaart te brengen. De resultaten van deze inspecties zijn verwerkt in het meerjarenonderhoudsplan waterbeheer. De actualisatie van het meerjarenonderhoudsplan laat een verhoging van de lasten van € 140.000 over de gehele begrotingsperiode zien.

De actualisatie van de meerjarenonderhoudsplannen vindt plaats op basis van de door de AV vastgestelde uitgangspunten voor beheer en onderhoud 2015-2020. In principe zouden deze uitgangspunten in 2021 moeten worden geëvalueerd en geactualiseerd. Omdat de huidige uitgangspunten in de praktijk nog goed toepasbaar zijn, is de gedachte om de actualisatie in tijd te verschuiven en te koppelen aan het traject van de implementatie van assetmanagement. Op deze manier wordt mogelijk dubbel werk voorkomen. Bij de actualisatie zullen ook de uitgangspunten voor het beheer en onderhoud van kantoren en gebouwen worden betrokken. Deze vallen buiten de reikwijdte van de bestaande uitgangspunten.

Financiën, organisatie en informatie

Met de vaststelling van de Informatiestrategie is de trend benoemd waarin software hoofdzakelijk nog als dienst wordt afgenomen. Deze omschakeling zorgt voor een verschuiving van eenmalige aanschaf van software naar software als een dienst met jaarlijkse abonnementskosten. Het grootste deel van de stijging komt door de invoering van een nieuwe financiële oplossing en softwareoplossingen die nodig zijn om te voldoen aan de wet- en regelgeving en bestuurlijke doelstellingen voor digitale dienstverlening.

Mogelijke aanvullende autonome ontwikkelingen (niet vertaald in kadernota)

De bovenstaande ontwikkelingen betreffen de autonome ontwikkelingen waarvoor op dit moment een concrete schatting kan worden gemaakt van de kosten. Er zijn daarnaast nog enkele min of meer autonome ontwikkelingen in beeld, waarvan het op dit moment lastig is om in te schatten of en in hoeverre deze leiden tot aanpassing van het lastenniveau van de meerjarenbegroting. Zonder hierbij uitputtend te zijn gaat het onder andere om:

- Energielasten. De looptijd van het huidige energiecontract eindigt en moet in 2021 opnieuw worden aanbesteed. Ten tijde van het opstellen van de Kadernota is nog niet bekend wat de prijzen voor 2022 worden. Dit kan nog effect hebben op het uiteindelijke lastenniveau voor 2022.
- Aanbestedingsresultaten.

2.3. Verwachte besluitvorming voor vaststelling Meerjarenbegroting 2022-2025

In onderstaande tabel is voor de ontwikkelingen waarover besluitvorming wordt verwacht vóór vaststelling van de MJB indicatief weergegeven wat de verwachte financiële consequenties zijn.

Bestuursbesluiten na kadernota en voor MJB	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bestuur en omgeving				
Toekomst vergunningverlening	0,2	0,2	0,2	0,2
Uitvoering Klimaatagenda	0,2	0,3	0,4	0,5
Verkiezingen	0,1	0,1	0,0	0,0
Waterveiligheid				

Voldoende en gezond water				
Biodiversiteit	0,1	0,2	0,4	0,5
KRW: doelen en maatregelen	0,0	0,1	0,1	0,2
Grondwatermeetnet	0,0	0,1	0,1	0,1
Beheer en onderhoud gemalen (uit inflatiebudget)	0,2	0,2	0,2	0,2
Schoon, gezuiverd water				
Beheer en onderhoud zuiveringen (groei vervuilingseenheden)	0,2	0,2	0,2	0,2
Beheer en onderhoud zuiveringen (uit inflatiebudget)	0,2	0,2	0,2	0,2
Financiën, organisatie en informatie				
Verlaging inflatiebudget	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Organisatie ontwikkeltraject	0,1	0,1	0,1	0,1
Totaal	0,9	1,3	1,5	1,8

Tabel 5 – Indicatie financiële consequenties nieuwe ontwikkeling met verwachte besluitvorming vóór MJB

2.4. Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling Meerjarenbegroting 2022-2025

In hoofdstuk 1 zijn verder ook (beleids)ontwikkelingen beschreven waarvan besluitvorming wordt voorzien ná vaststelling van de Meerjarenbegroting 2022-2025, maar die mogelijk wel financiële consequenties kunnen hebben voor het lastenniveau in de planperiode. Hierbij valt te denken aan:

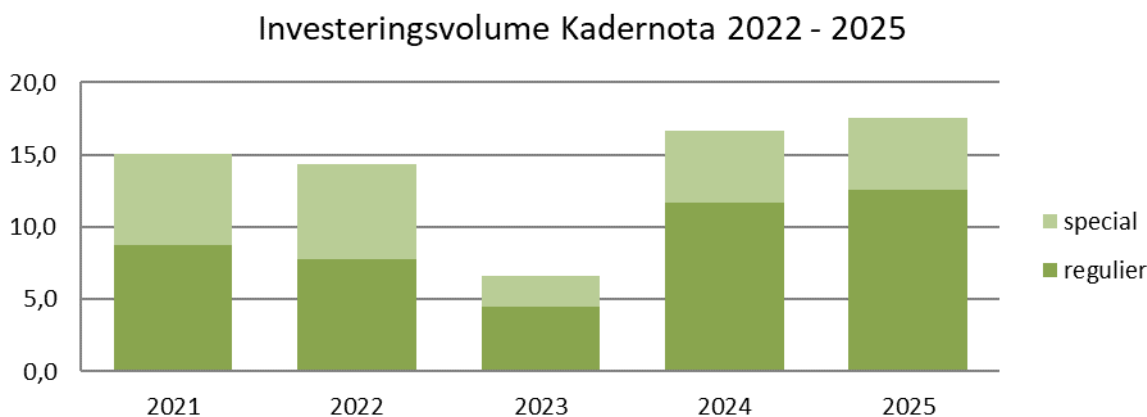
- De watersysteemtoetsing in 2024;
- De verdere implementatie van assetmanagement;
- De beoordeling van primaire keringen na 2023.

Voor deze nieuwe ontwikkelingen is zo goed mogelijk een inschatting gemaakt van de kosten. Deze inschatting is betrokken bij de bepaling van de tariefsscenario's.

3. Actualisatie Investeringsplanning 2021-2025

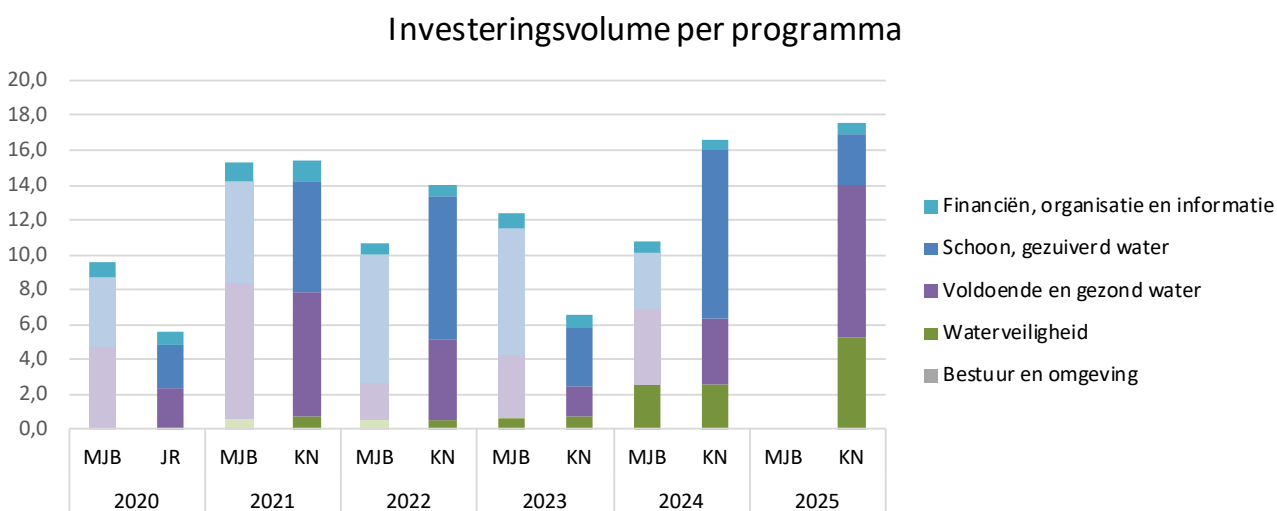
3.1. Totaal beeld planning

Tegelijkertijd met het opstellen van de kadernota 2022-2025 is ook de investeringsplanning geactualiseerd. In onderstaande grafiek is weergegeven wat het totale investeringsvolume per jaar is. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de speciale investeringen en reguliere investeringen.

Figuur 1 – Investeringsvolume Kadernota (bedragen * € 1 miljoen)

In onderstaande figuur zijn de investeringsvolumes per programma weergegeven van deze kadernota ten opzichte van de meerjarenbegroting 2021-2024.

Figuur 2 – Investeringsvolume per programma, kadernota 2022-2025 t.o.v. meerjarenbegroting 2021-2024 (bedragen * € 1 miljoen)

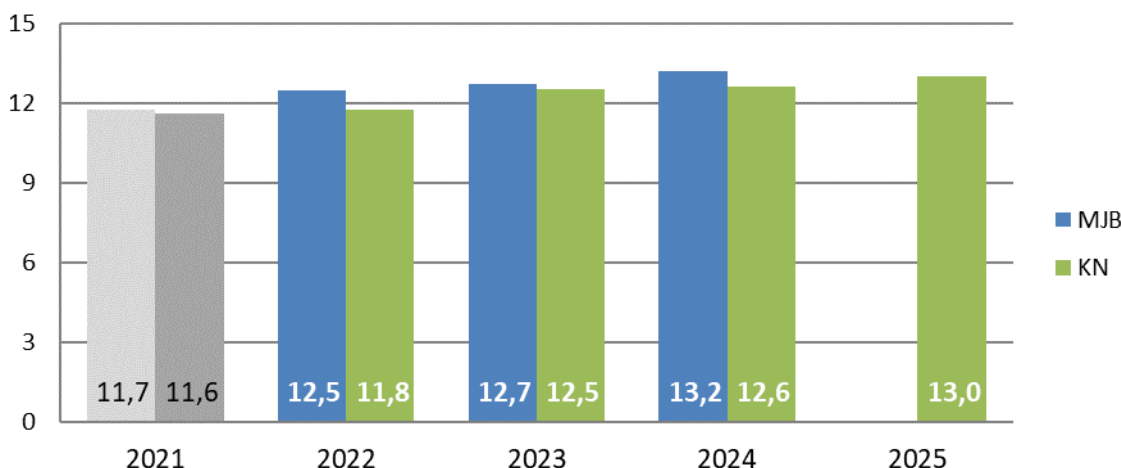
In bovenstaande figuur is te zien dat het gerealiseerde investeringsvolume van 2020 € 4,0 miljoen lager is uitgevallen dan het niveau dat is ingeschat bij opstelling van de Meerjarenbegroting 2021-2024. De oorzaak hiervan ligt voor een deel bij gemaal Vissering, waar een bedrag van € 1,7 miljoen is doorgeschoven naar 2021/2022 vanwege vertraging in de uitvoering in verband met de juridische procedure. Voor het overige betreffen het voornamelijk reguliere investeringen waarvan de uitgaven zijn doorgeschoven.

Op totaalniveau is het investeringsvolume over de planperiode ongeveer gelijk gebleven. (2025 is hierin niet meegenomen vanwege het feit dat dit jaar geen onderdeel is van de planperiode van de huidige meerjarenbegroting). De toename van het investeringsvolume in 2022 wordt voor een belangrijk deel (ca € 2 miljoen) door de vanuit 2020 doorgeschoven investeringsuitgaven voor de renovatie van verduurzaming van gemaal Vissering. Ook is vanaf 2022 de vervanging van een persleiding in de investeringsplanning opgenomen naar aanleiding van een recente inspectie. In 2023 is een afname te zien. Dit heeft te maken met het feit dat er in de meerjarenbegroting rekening is gehouden met een restant investeringsbedrag voor

het masterplan duurzame energie in 2023/2024 (totaalbedrag 8,5 miljoen). In de kadernota zijn deze investeringen doorgeschoven naar 2024/2025, waardoor het geplande investeringsvolumen in 2023 met bijna € 5 miljoen afneemt. Op basis besluitvorming in de AV bij Windpark Hanze blijven deze investeringen in de investeringsplanning staan tot het moment dat Windpark Hanze financial close bereikt. In 2024 is vooral bij het programma Schoon, gezuiverd water een toename te zien. Deze wordt o.a. veroorzaakt door een verhoging van de geplande investeringsuitgaven voor de AWZI Dronten (zie ook paragraaf 3.4).

3.2. Totaal beeld kapitaallasten

In onderstaande grafiek is weergegeven hoe de kapitaallasten van de investeringsplanning van deze kadernota zich verhouden tot de kapitaallasten uit de meerjarenbegroting 2021-2024.

Figuur 3 – Kapitaallasten Kadernota t.o.v. MJB 2021-2024 (bedragen * € 1 miljoen)

Over de gehele planperiode is een daling te zien van de kapitaallasten. Deze komen hoofdzakelijk voort uit het opschuiven van investeringen in de tijd. In 2022 is de daling het grootst. Deze grotere daling wordt veroorzaakt doordat de verwachte ingebruikname van gemaal Vissering is vertraagd vanwege de juridische procedure.

3.3. Speciale investeringen

Een groot deel van de investeringen die zijn opgenomen in de investeringsplanning betreffen vervangingsinvesteringen. Naast deze reguliere vervangingsinvesteringen zijn er speciale investeringen benoemd, waarvoor de AV vooraf per project de beleidsmatige kaders vaststelt. Speciale investeringen waarvoor de (volledige) beleidsmatige kaderstelling en kredietverlening reeds heeft plaatsgevonden zijn: - Windpark Hanze: - IJsselmeerdijk, Renovatie en verduurzaming gemaal Vissering - Maatregelen bodemdalingengebied Zuidwest Emmeloord - P&ID's. In de jaarstukken 2020 wordt ingegaan op de voortgang van deze projecten.

Voor de komende jaren staat daarnaast nog een aantal andere investeringen op het programma, waarvoor de beleidsmatige kaders nog (deels) vastgesteld moeten worden. Deze projecten worden hieronder afzonderlijk toegelicht.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Herinrichting Buitenterrein Waterschapshuis	Financiën, organisatie en Informatie	€ 350.000	2023-2024
Onderzoeksfase	x Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase
Afgerond			
Kaders / doelstellingen:			
De kaders voor dit project moeten nog worden vastgesteld door de AV.			
Het oorspronkelijke doel van dit project was om het buitenterrein van het waterschapshuis meer de uitstraling te geven van een waterschap dat in verbinding staat met de samenleving. Deze meer open uitstraling zou gerealiseerd kunnen worden door de werkzaamheden hiervoor te combineren met de ruimtelijke herinrichting van de directe omgeving van het waterschapshuis en reeds noodzakelijke renovatiewerkzaamheden van het buitenterrein zelf. De gemeente heeft in 2020 laten weten hier geen			

prioriteit aan te willen of kunnen geven. De focus komt nu meer te liggen op de renovatiewerkzaamheden die nog steeds noodzakelijk zijn. Deze werkzaamheden staan nu gepland voor 2023-2024. De hoogte van het investeringsbedrag is gebaseerd op een schatting van de benodigde renovatiewerkzaamheden en ligt enkele tientallen procenten lager dan de oorspronkelijke raming.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning	
Uitbreiding AWZI's	Schoon, gezuiverd water	Nader te bepalen	2021-2025	
Onderzoeksfase	x Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond

Kaders / doelstellingen:

De kaders voor dit project moeten nog worden vastgesteld door de AV.

Almere 'Fit for the future'

Vanwege de verwachte groei van Almere moet de capaciteit van de AWZI Almere worden uitgebreid. Ook zijn renovatiewerkzaamheden noodzakelijk aan de slibverwerkingsinstallatie. Verder wordt het verwijderen van micro-verontreinigingen (waaronder medicijnresten) uit het afvalwater een steeds belangrijker thema. In 2019/2020 zijn diversie studies gedaan naar bovenstaande vraagstukken, waarbij nadrukkelijk ook aandacht is geweest voor de onderwerpen klimaat, duurzaamheid en slibreductie zoals die zijn opgenomen in het bestuursprogramma. In AV van 6 juli (dezelfde AV als de behandeling van deze Kadernota) wordt de AV gevraagd om in te stemmen met de voorkeursvariant en deze verder uit te werken. Bij de voorkeursvariant wordt de capaciteit van de AWZI uitgebreid door het ombouwen van een leegstaande nabezinktank tot een voorbezinktank in combinatie met een nieuw te bouwen slibgisting. Verder wordt voorgesteld om poederkool te gaan doseren waarmee microverontreinigingen uit het afvalwater worden verwijderd. In de voorliggende investeringsplanning is voor de AWZI Almere alleen rekening gehouden met het voorbereidingskrediet. Bij positieve besluitvorming zullen ook de geraamde uitgaven voor realisatie in de investeringsplanning worden opgenomen. Het gaat dan om een totaalbedrag van circa € 25 miljoen.

Dronten

In de komende 5 jaar zal de AWZI naar verwachting maximaal worden belast. Om ook op AWZI Dronten voldoende capaciteit houden is een onderzoek naar uitbreiding van deze capaciteit noodzakelijk. Dit vindt de komende tijd plaats. In de investeringsplanning is het uitgangspunt gehanteerd dat de slibgisting op de AWZI Dronten in bedrijf blijft. Dit op basis van het beleidsuitgangspunt (zoals dat wordt uitgedragen door de Unie van Waterschappen) om locaties waar groen gas geproduceerd kan worden zoveel mogelijk in bedrijf te houden. In de voorliggende investeringsplanning is nu rekening gehouden met renovatie van de slibgistingsinstallatie op de AWZI Dronten.

Zeewolde

Het is de verwachting dat de AWZI in de komende 4-5 jaar maximaal is belast. Daarom is een variantenstudie uitgevoerd. In de AV van 6 juli wordt voorgesteld om in te stemmen met de voorkeursvariant en deze verder uit te werken. De voorkeursvariant betreft het plaatsen van een fijnzeef zodat de capaciteit de eerste jaren weer op orde is en tevens cellulose kan worden teruggewonnen. Dit project wordt gecombineerd met de noodzakelijke renovatie van installatieonderdelen die nodig zijn voor een betrouwbare bedrijfsvoering.

Tollebeek

De verwachting is dat de AWZI Tollebeek binnen een aantal jaren moet worden uitgebreid vanwege groei van het aanbod van afvalwater. In de komende tijd wordt onderzocht op welke wijze dat mogelijk is. Op de AWZI Tollebeek speelt het bedrijfsafvalwater een relatief grote rol. Dit wordt meegenomen bij de onderzoeken naar de uitbreiding. In de voorliggende investeringsplanning zijn nog geen middelen opgenomen voor eventuele uitbreiding van de AWZI in de komende jaren.

Lelystad

Voor de AWZI's Lelystad zijn geen uitbreidingen voorzien. Uitbreiding danwel ombouw van de AWZI naar een energie- en grondstoffenfabriek wordt pas voorzien na de planperiode en is afhankelijk van onder meer de ontwikkeling van het vliegveld. Wel is in de investeringsplanning rekening gehouden met reguliere renovaties (o.a. de beluchting).

3.4. Reguliere (vervangings)investeringen

Hieronder wordt per programma op hoofdlijnen ingegaan op de belangrijkste mutaties in de reguliere (vervangings)investeringen, die zijn doorgevoerd bij de actualisatie van de investeringsplanning.

Programma Bestuur en Omgeving

- Windpark Hanze

Bij de besluitvorming over Windpark Hanze heeft de AV besloten om de resterende investeringen uit het masterplan duurzame energie niet uit de investeringsplanning te schrappen, tot het moment van financial close van Windpark Hanze. Het gaat dan met name om investeringen in zonneweides voor een totaalbedrag van ca € 8,5 miljoen. Deze investeringen maken nu onderdeel uit van de programma's Voldoende en Gezond water en Schoon, gezuiverd water.

Programma Waterveiligheid

- Inspectiepad Zwartemeerdijk

Het inspectiepad Zwartemeerdijk is in de investeringsplanning opgenomen voor 2021, conform de uitgangspunten van de huidige Meerjarenbegroting 2021-2024. In de komende periode zal de AV een voorstel ontvangen over hoe om te gaan met de hoogte en de einddatum voor dit project.

Programma Voldoende, Gezond Water

- Renovatie Gemaal Smeenge

In de periode 2023-2025 is de renovatie van gemaal Smeenge gepland voor een bedrag van € 5,7 miljoen. Gemaal Smeenge is reeds een elektrisch gemaal, maar er is sprake van een onwenselijke "hoekopstelling" van de motoren. Afhankelijk van de te kiezen oplossing kan dit een aanzienlijke investering met zich meebrengen. De oplossingsrichting zal op basis van de huidige inzichten mede afhangen van de verwachte intensiteit waarmee het gemaal in de toekomst wordt gebruikt. Dit moet blijken uit een in 2021/2022 uit te voeren onderzoek naar het bemalingsregime in de NOP.

Programma Schoon, Gezuiverd Water

- Persleiding Markerkant

Als onderdeel van het door de AV vastgestelde persleidingenbeheerplan is de persleiding 220 (vanuit Markerkant naar de AWZI Almere) Almere geïnspecteerd. Het huidige beeld is dat de persleiding deels vervangen moet worden, (daarbij moet gezegd worden dat de definitieve scope van het project nog niet vaststaat). Voor deze gedeeltelijke vervanging is een nieuwe investering opgevoerd van € 3,0 miljoen in de periode 2022-2024. Dit betreft de eerste nieuwe investering die wordt opgevoerd op basis van het door de AV vastgestelde beleid rondom persleidingbeheer.

- Bedrijfsgebouw Tollebeek

Voor deze investeringsplanning is er een investering opgevoerd voor de renovatie van het bedrijfsgebouw op de AWZI Tollebeek voor een bedrag van € 0,4 miljoen in 2022. De renovatie betreft alleen de noodzakelijke maatregelen betreft (o.a. vanwege ARBO). Eventuele aanpassingen in het werkplekconcept zijn hierin niet meegenomen.

Programma Financiën, Organisatie en Informatie

- Facilitaire zaken / kantoren

In de investeringsplanning zijn op dit moment geen nieuwe investeringen opgenomen voor de aanpassing / renovatie van kantoorgebouwen (o.a. hoofdkantoor, Larserbos) omdat hier nog gewerkt wordt aan het benodigde meerjarige inzicht. Voor de korte termijn is wel rekening gehouden met noodzakelijke vervanging van de keuken en de zonwering.

Verder zijn er ook geen investeringen opgenomen die samenhangen met mogelijke aanpassingen die voortkomen uit het onderzoek dat loopt naar het werkplekconcept voor de toekomst. Voor kantoren in het algemeen geldt dat er door de AV nog geen uitgangspunten zijn vastgesteld voor beheer en onderhoud. In de komende tijd wordt gewerkt aan het opstellen van een meerjarige investeringsplanning voor de kantoren. Op het moment dat daar duidelijkheid over ontstaat, zullen bedragen ook worden vertaald in de investeringsplanning. Dit zal dan naar verwachting gaan om investeringen die op middellange termijn gaan spelen.

Niet opgenomen investeringen

Er is bij de verschillende programma's ook een aantal investeringen te noemen, die nu geen onderdeel uitmaken van de investeringsplanning, maar waar in de komende planperiode uiteindelijk wel een investering noodzakelijk kan zijn. Het gaat dan om investeringen waar nog besluitvorming over moet

plaatsvinden of waar eerst verder onderzoek nodig is en/of waar het maken van een betrouwbare investeringsraming nog niet mogelijk is. Voorbeelden hiervan zijn:

- De uitgaven voor het uitvoeringskrediet van de AWZI Almere. Na positieve besluitvorming door de AV zal dit in de investeringsplanning worden opgenomen (bij de actualisatie van de doorkijk voor de lange termijn, zoals die beschreven is in paragraaf 3.5 hieronder, is overigens wel rekening gehouden met de verwachte totale uitgaven voor de AWZI Almere).
- Renovatie of aanpassing van het persleidingstelsel in het recreatiegebied van Zeewolde (Zuidlob).
- Eventuele investeringen die voortkomen uit het onderzoek dat loopt in het kader van "samen toekomstgericht werken" (zie ook paragraaf 1.6).
- Oplossen van knelpunten in transportstelsel van Urk agv nieuwbouw.
- Renovatie en aanpassing van kantoor Larserbos.
- De aanleg van een grondwatermeetnet (later dit jaar volgt een bestuursvoorstel, op basis waarvan het in de investeringsplanning wordt opgenomen)
- De KRW-maatregelen voor de planperiode 2022-2025 (o.a. vispasseerbaar maken van stuwen de Blocq v Kuffeler). Later dit jaar volgt een bestuursvoorstel, op basis waarvan het in het investeringsplanning wordt opgenomen.
- Investerings die voortkomen uit de uitvoering van de klimaatagenda.

3.5. Lange termijn doorkijk en ontwikkeling schuldpositie

Aan het begin van de huidige bestuursperiode is een doorkijk gemaakt van de investeringsopgaven van waterschap Zuiderzeeland tot en met 2040 (AV 7 mei 2019). Inmiddels is duidelijk geworden dat een aantal grote opgaven van omvang is gewijzigd. Dat is aanleiding geweest om de doorkijk investeringsopgaven uit 2019 cijfermatig te actualiseren. De actualisatie van de doorkijk uit 2019 is beleidsarm uitgevoerd. Ten opzichte van de vorige doorkijk zijn er daarom geen grote nieuwe opgaven (duurzaamheid, waterbeschikbaarheid, klimaatagenda etc.) in opgenomen. Deze actualisatie is gericht op de hoofdlijnen. Het gaat om de grote investeringsopgaven en de veranderingen daarin.

De Algemene Vergadering heeft op basis van de doorkijk inzicht in waar de grote investeringsopgaven in de komende 20 jaar liggen, hoeveel geld daar grofweg mee gemoeid zal zijn en op welke termijn de opgaven gaan spelen. Door dit voor 20 jaar vooruit in beeld te brengen ontstaat voor het bestuur een basisoverzicht van komende investeringsopgaven.

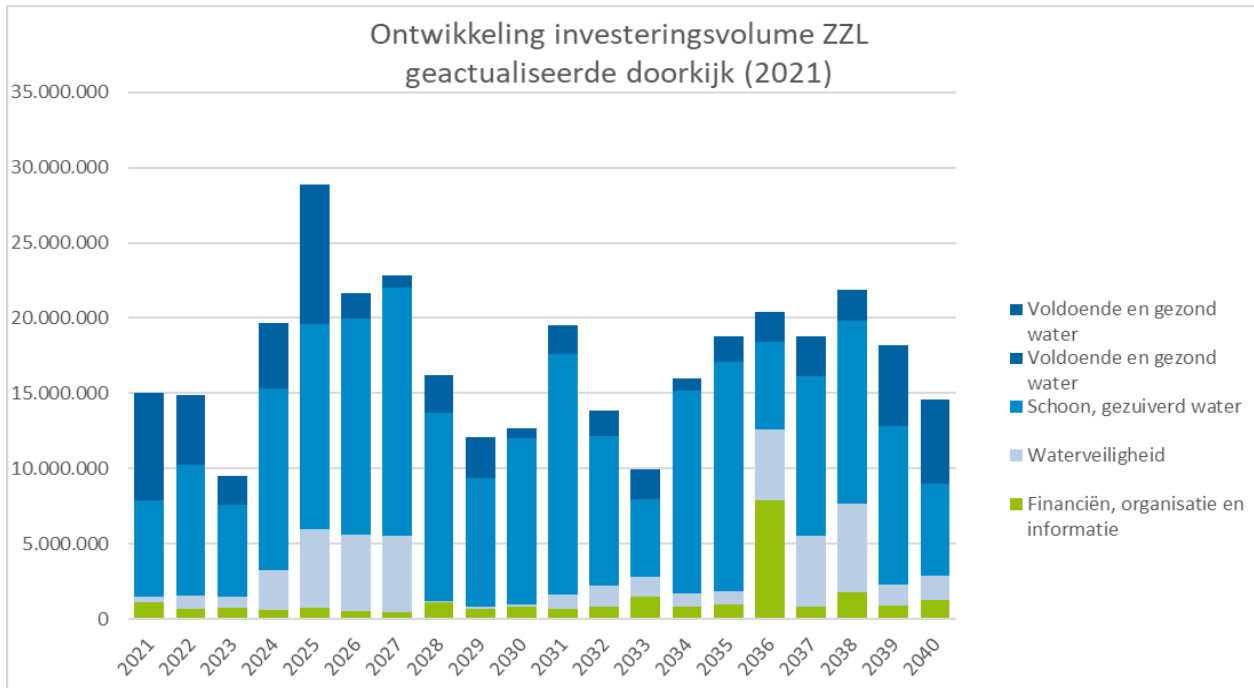
Totale opgave is beperkt ten opzichte van inschatting 2019

De geactualiseerde doorkijk laat zien dat Zuiderzeeland de komende jaren te maken krijgt met een toename in de investeringsopgave. Deze toename is over het geheel genomen minder groot dan in 2019 werd ingeschat. De investeringsopgave tot en met 2040 is namelijk op basis van de laatste inzichten ongeveer €100 miljoen naar beneden bijgesteld.

Belangrijkste mutaties

Dit wordt met name veroorzaakt door de kleinere waterveiligheidsopgave voor het HWBP, een verwachte kleinere (investerings)opgave voor verwijderen microverontreiniging / medicijnresten en het verschuiven van enkele grote investeringen naar de periode na 2040. Ook is de planning geactualiseerd van de investeringen die nodig zijn als gevolg van groei voor de awzi's, de opgave persleidingen en renovaties van gemalen. De totale financiële omvang van deze investeringen is vergelijkbaar met de inschatting die in 2019 is gemaakt.

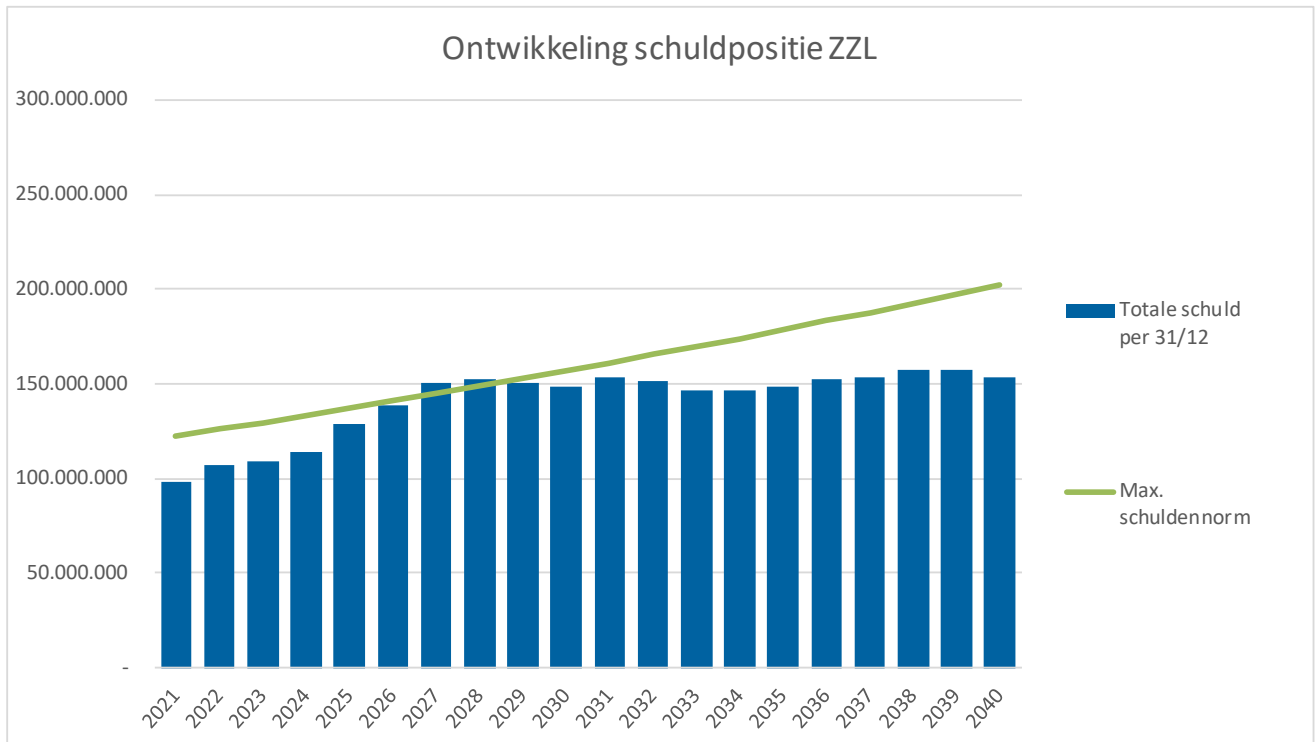
Het investeringsvolume tot en met 2040 is per programma weergegeven in onderstaand figuur:

Figuur 4 – Ontwikkeling investeringsvolume Zuiderzeeland 2021-2040

Schuldpositie loopt op

Het effect van de toenemende investeringsopgave is dat de schuldpositie in de toekomst toeneemt. Deze ontwikkeling is weergegeven in de volgende figuur:

Figuur 5 – Ontwikkeling schuldpositie Zuiderzeeland 2021-2040

De geactualiseerde doorkijk is daarmee een startpunt voor het beoordelen van de toekomstbestendigheid van het financieel beleid van waterschap Zuiderzeeland. Het doel hiervan is dat meer op lange termijn kan worden gestuurd en toekomstige kosten kunnen worden beïnvloed. In het huidige reservebeleid (2013) ligt vast dat de netto schuldenomvang van het waterschap maximaal 150% bedraagt van de bruto begrotingsomvang. In de grafiek is indicatief weergegeven hoe de verwachte schuldenomvang zich ontwikkelt ten opzichte van het maximum van 150%. Op basis hiervan wordt voorzien dat de schuldpositie in de komende 5 tot 7 jaar richting het maximum van 150% uit het reservebeleid loopt en vervolgens relatief stabiel blijft qua omvang. Door de relatief stabiele omvang van de schulden ontstaat er op langere termijn weer ruimte onder het schuldenplafond. Daarbij moet wel gezegd worden, dat eventuele investeringen voortkomend uit nieuwe opgaven (zoals de klimaatagenda, de biodiversiteitsagenda en waterbeschikbaarheid) hierin nog niet in zijn meegenomen.

De vraag of het huidige beleid voor schulden en reserves nog past bij de toekomstige opgaven van het waterschap wordt de komende tijd verder onderzocht. De inzichten uit de actualisatie van de doorkijk worden hierbij betrokken.

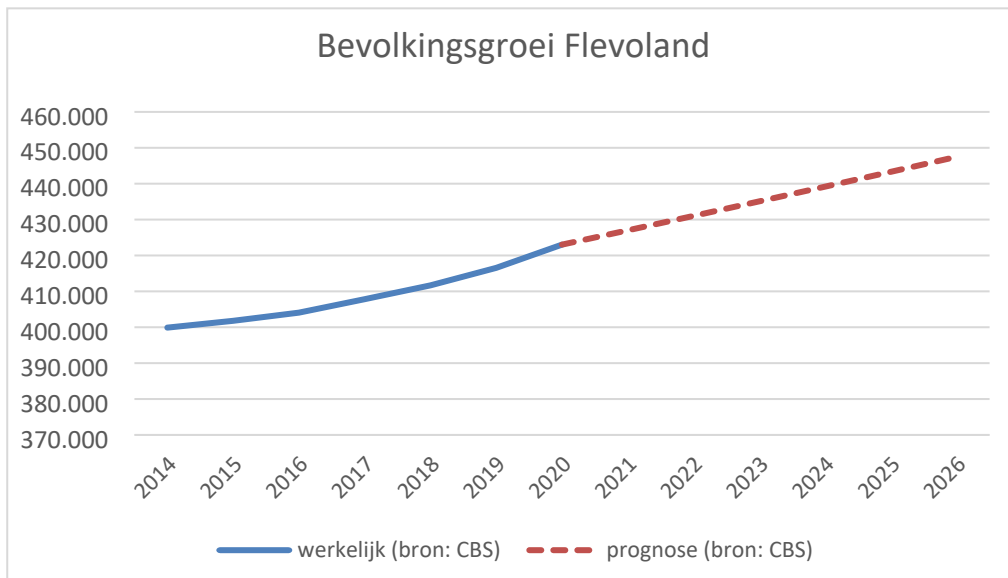
4. Demografische en economische kengetallen

In dit hoofdstuk worden de sociaaleconomische ontwikkelingen voor de komende periode geschetst. Het gaat om variabelen die van invloed zijn op het begrotingsvolume en de tarieven.

4.1. Demografische cijfers

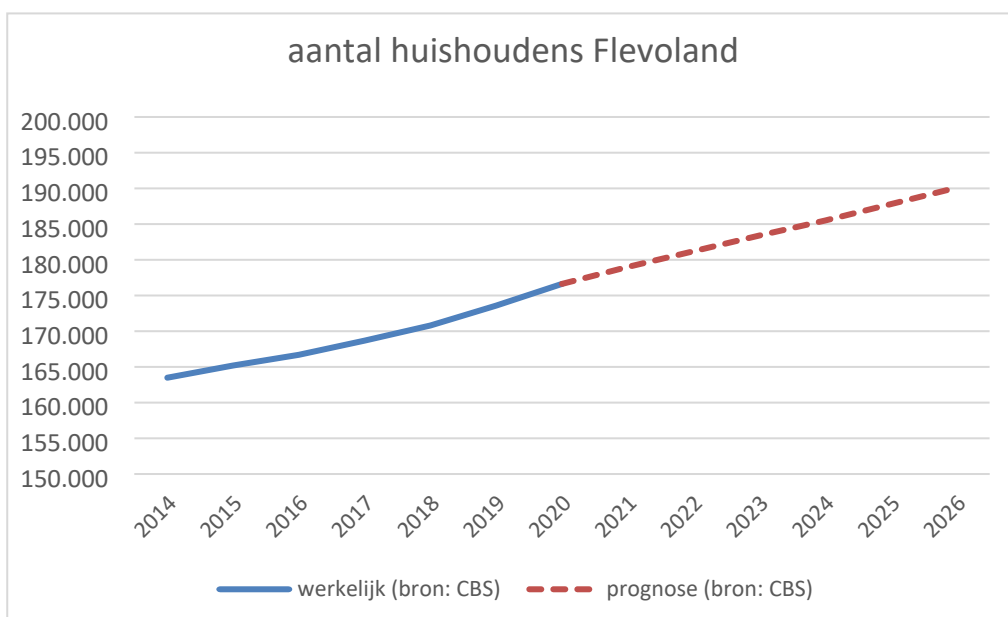
Ontwikkeling wooneenheden

Voor de ontwikkeling van de belastingeenheden zijn de bevolkingsprognose en de prognoses van de woningvoorraad en de huishoudens relevant. Gegevens over deze kengetallen zijn hieronder opgenomen. De betreffende prognose stamt uit cijfers van het CBS zoals tot en met december 2020 zijn gepubliceerd.

Figuur 1 – Bevolkingsontwikkeling Provincie Flevoland (2014-2026)

De hierboven weergegeven grafiek over de bevolkingsontwikkeling laat voor Flevoland als geheel een stijgende lijn zien in het inwoneraantal. De prognose laat in grote lijnen zien, dat de groei van de afgelopen jaren in de komende jaren zal doorzetten.

Figuur 2 – Ontwikkeling huishoudens Provincie Flevoland (2014-2026)

De gegevens over de ontwikkeling van huishoudens in het beheergebied ondersteunen de cijfers over de bevolkingsgroei. Het beeld is daarbij dat de groei van het aantal huishoudens in de komende jaren zal doorzetten en mogelijk iets toenemen vanwege de woningbouwopgave. De reden hiervoor is dat er zowel een stijgende woningbehoefte is en een bestaand tekort aan woningen. De provincie Flevoland heeft aangegeven dat er tot 2050 in de drie polders binnen de provincie 90.000- 115.000 woningen kunnen worden gerealiseerd³. De groei van het aantal huishoudens is daarnaast iets groter dan de groei van het aantal inwoners, waardoor de omvang van het aantal personen per huishoudens geleidelijk aan afneemt. De werkelijke cijfers zijn wel gebaseerd op de meest recente, beschikbare informatie van het CBS.

De groei prognoses van de wooneenheden, waarop voor de watersysteemheffing ingezetenen, worden gebaseerd op gegevens van GBLT. De geactualiseerde cijfers van GBLT geven aanleiding om de toename van het aantal wooneenheden aan te passen ten opzichte van de MJB 2021-2024. Dit betekent dat er voor 2022 wordt uitgegaan van een groei van het aantal woningen met 2.400 in 2022 daarna 2.200 per jaar.

Ontwikkeling WOZ waarde

In het gehele beheergebied is een duidelijke stijging in de WOZ-waarden zichtbaar. In Almere en Lelystad zijn het zelfs flinke stijgingen en ruim boven het landelijk gemiddelde van 7,3% tussen de waardepeildatum 1 januari 2019 en 1 januari 2020⁴. Op basis van gegevens van de waarderingskamer steeg de WOZ waarde in het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland met gemiddeld 10,8%. De WOZ-waarde is gebaseerd op de waarden van de objecten op een peildatum. Voor de eerste jaarschijf van deze kadernota zal het gaan om de peildatum 1 januari 2021. Op basis van de WOZ-waarden op deze peildatum worden de belastingen in het belastingjaar 2022 bepaald.

Gemeente	2017	2018	2019	2020	2021
Almere	187	198	219	249	274
Lelystad	163	169	188	209	227
Dronten	197	206	218	234	251
Zeewolde	229	240	234	265	282
Urk	197	210	223	240	258
Noordoostpolder	180	186	197	210	224

Tabel 1- Ontwikkeling WOZ-Waarde woningen x 1000 euro Provincie Flevoland

4.2. Economische groeicijfers

Economische groei

De coronapandemie heeft ook gevolgen voor de economische groei. Volgens de eerste berekening is het Bruto Binnenlands Product (hierna: BBP) in 2020 met 3,8 procent gekrompen ten opzichte van een jaar eerder. In 2019 groeide de economie nog met 1,7 procent. De economie in Flevoland is in 2020 het minst gekrompen. De krimp is vooral veroorzaakt door de lagere consumptie door huishoudens, maar ook de investeringen en het handelssaldo droegen bij aan de krimp.

Het verloop van de coronapandemie blijft zeer ongewis en daarmee is de onzekerheid over de economische vooruitzichten groot. Sinds de zomer is het aantal besmettingen weer opgelopen en kennen Nederland en de rest van Europa een tweede besmettingsgolf. Dat heeft geleid tot herinvoering van contactbeperkende maatregelen. Daarmee blijft de onzekerheid over de economische ontwikkeling voor de komende tijd groot. Het is een vast gegeven dat de grote(re) onduidelijkheid nadelig uitwerkt op consumptie en investeringen. Aan de andere kant moet gezegd worden dat de economie na de eerste coronagolf een grote veerkracht heeft getoond.⁵

De middellange termijnverkenning van het CPB gaat voor de jaren 2022-2025 uit van een economische groei van 2,0%, waarbij deels sprake is van een "inhaalgroei" in 2022. Dat de corona-crisis impact zal hebben op de economische groei is inmiddels wel duidelijk. Hoe groot deze is en voor hoe lang er sprake zal zijn van een lagere groei is op dit moment nog onduidelijk. Hierdoor moeten economische vooruitzichten steeds aangepast worden. De verwachting is wel dat na 2021 de pandemie onder controle is.

³ [kamerbrief-over-woningbouw-almere-en-flevoland \(1\).pdf \(waterschap.local\)](#)

⁴ [Marktontwikkeling - Waarderingskamer](#)

⁵ [Raming november 2020 \(cpb.nl\)](#)

De coronacrisis maakt het ook lastig om voorspellingen te doen over de economische ontwikkeling binnen het beheergebied. Gezien het feit dat de Flevolandse economie het minst gekrompen is tijdens de coronacrisis in 2020 en de verwachting vóór de corona crisis voorspeld dat de economie in Flevoland voor de coronacrisis al tot de sterkst groeiende regio's behoorde, lijkt het aannemelijk om te verwachten dat de groei in het beheergebied niet minder zal zijn dan de voorspelde groei van het BBP voor heel Nederland.

	2019	2020	Verwachting 2021	Verwachting 2022-2025
Nederland (CPB)	1,7%	-3,7%	2,2%	2,0% ⁶

Tabel 2 – Economische groei als stijging van BBP in % (incl effect corona-crisis)

Inflatie

Inflatie heeft gevolgen voor de koopkracht als de lonen zich niet gelijk ontwikkelen aan de inflatie. Op Europees niveau wordt een inflatiepercentage nagestreefd van maximaal 2%, omdat dit gunstig is voor de economie op lange termijn. De inflatie lag het afgelopen jaar op 1,1%. In 2021 voorspelt het CPB een inflatieniveau van 1,9%⁷. Voor de jaren 2022-2025 wordt een inflatie voorspeld van 1,5% per jaar. Op het moment dat de economie na de corona-crisis aantrekt en bestedingen toenemen is een tijdelijk hogere inflatie echter ook niet ondenkbaar.

De GWW-index (grond-, weg- en waterbouw) gaat uit van voor het waterschap van belang zijnde onderdelen. Daarom kijkt het waterschap zowel naar de consumenteninflatie als naar de GWW-inflatie. De ervaring leert dat deze index sterk kan fluctueren per jaar of zelfs per kwartaal. Het is dan ook lastig om een concrete inschatting te geven van de verwachte ontwikkeling hiervan. Dit in tegenstelling tot cijfers als inflatie en rente worden hier ook geen voorspellingen over gepubliceerd.

De corona-recessie drukt de loonstijging in 2021 en daarmee de toename van de koopkracht. De cao-loonstijging in de marktsector valt terug van 2,7% in 2020 naar 1,7% per jaar in 2021 en 1,5% in 2022⁸.

Overheidsbeleid draagt daarnaast ook substantieel bij aan de koopkracht. De (statische) koopkracht neemt in doorsnee toe met 0,7% in 2021 en blijft ongeveer gelijk voor de jaren 2022-2025 volgens het CPB. Door lastenverlichting is toch nog sprake van een koopkrachtstijging, van 1,0%, al is die lager dan de 2,2% in 2020. In deze statische koopkrachtcijfers is niet meegenomen dat ontslagen en weggevallen omzet van zelfstandigen voor een groot aantal mensen een sterk inkomensverlies veroorzaken en dat de overheid een deel van de loonkosten heeft overgenomen.

	2018	2019	2020	2021	Verwachting 2022-2025
Consumenteninflatie (tov 1 jaar eerder)	1,6%	2,7%	1,1%	1,9%	1,5%
GWW-index (tov 1 jaar eerder)	6,1%	0,5%	0,1%	0,4%	n.n.b.
Loonontwikkeling (tov 1 jaar eerder)	2,0%	2,4%	2,9%	1,7%	1,5%
Koopkracht (tov 1 jaar eerder)	0,1%	1,0%	2,4%	0,7%	0,0%

Tabel 3 – Inflatie en koopkracht (obv DNB, CPB en CBS)

In de kadernota is rekening gehouden met een inflatiepercentage van 1,5%, conform verwachtingen hierover van het CPB. Pensioenfondsen hebben aangegeven, dat de premies in de komende jaren verder zullen toenemen met bijna 1% per jaar als gevolg van de lage rente. Naast de pensioenontwikkelingen heeft Waterschap Zuiderzeeland te maken met de kosten voor de periodieke verhogingen en de algemene CAO loonsverhoging. De totale verwachte loonkostenstijging is in de kadernota geraamd op 3,0% per jaar.

Rente

⁶ [Raming maart 2021 \(cpb.nl\)](#)

⁷ [Actualisatie Verkenning voor de middellange termijn 2022-2025, maart 2021 \(cpb.nl\)](#)

⁸ [Centraal Economisch Plan \(CEP\) 2021, raming maart 2021 | CPB.nl](#)

De rentestand is nog altijd historisch laag voor zowel de korte als de lange rente. Voor het waterschap is dit gunstig, omdat hierdoor goedkoop geld geleend kan worden. De rente voor een 10-jarige geldlening zonder aflossingsverplichtingen ligt op dit moment net iets boven de 0%. Bij het afsluiten van een kortlopende kasgeldlening is de rente negatief, waardoor het waterschap geld toe krijgt bij het afsluiten van een kortlopende lening. De relatie tussen de nominale rente en de onderliggende macro-economische variabelen is vrij zwak en daarom is een uitspraak doen over de rente ontwikkeling lastig.

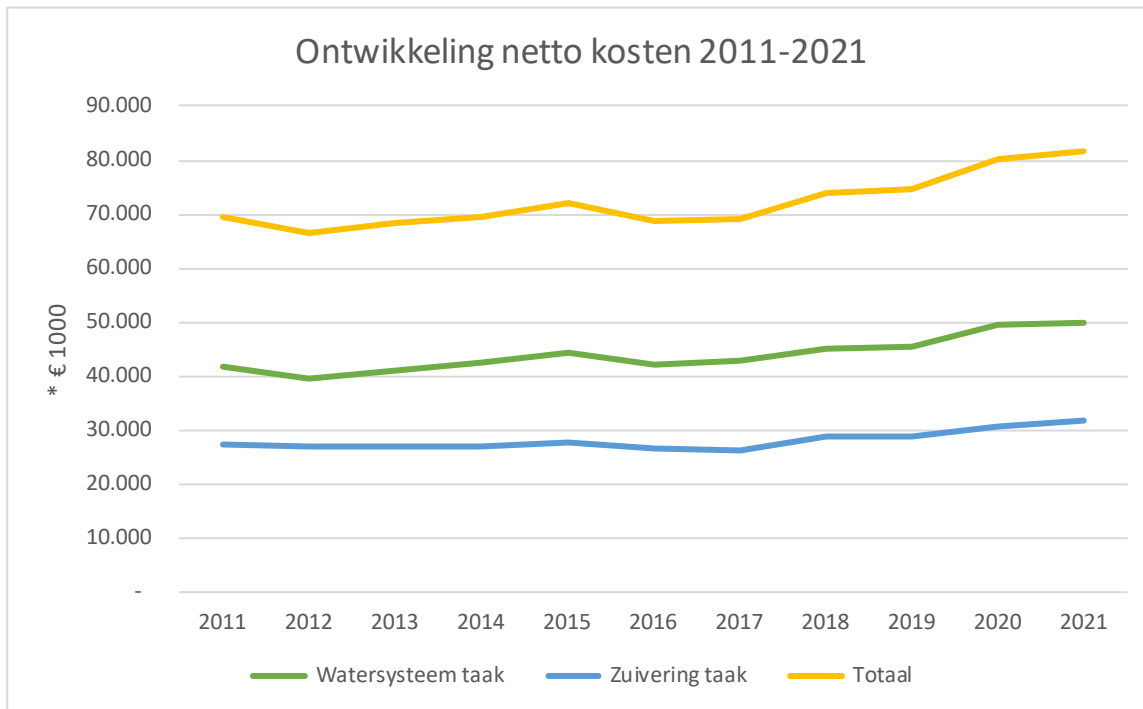
In de meerjarenbegroting is de rente op de lange lening begroot op 1,0% voor 2021. In de kadernota is deze rente ook aangehouden voor 2022. Vanaf 2023 is voorzichtigheidshalve uitgegaan van een rente op nieuwe langlopende leningen van 3%. De korte rente wordt in de kadernota begroot op 0%.

	MJB 2021-2024 jaar 2021	MJB 2021- 2024, jaren 2022 e.v.	KN 2022-2025, jaar 2022	KN, jaar 2023 e.v.
Korte rente (Driemaands Euribor over 12 maanden)	0%	0%	0%	0%
Lange rente (10 jaars)	1,0%	3%	1,0%	3,0%

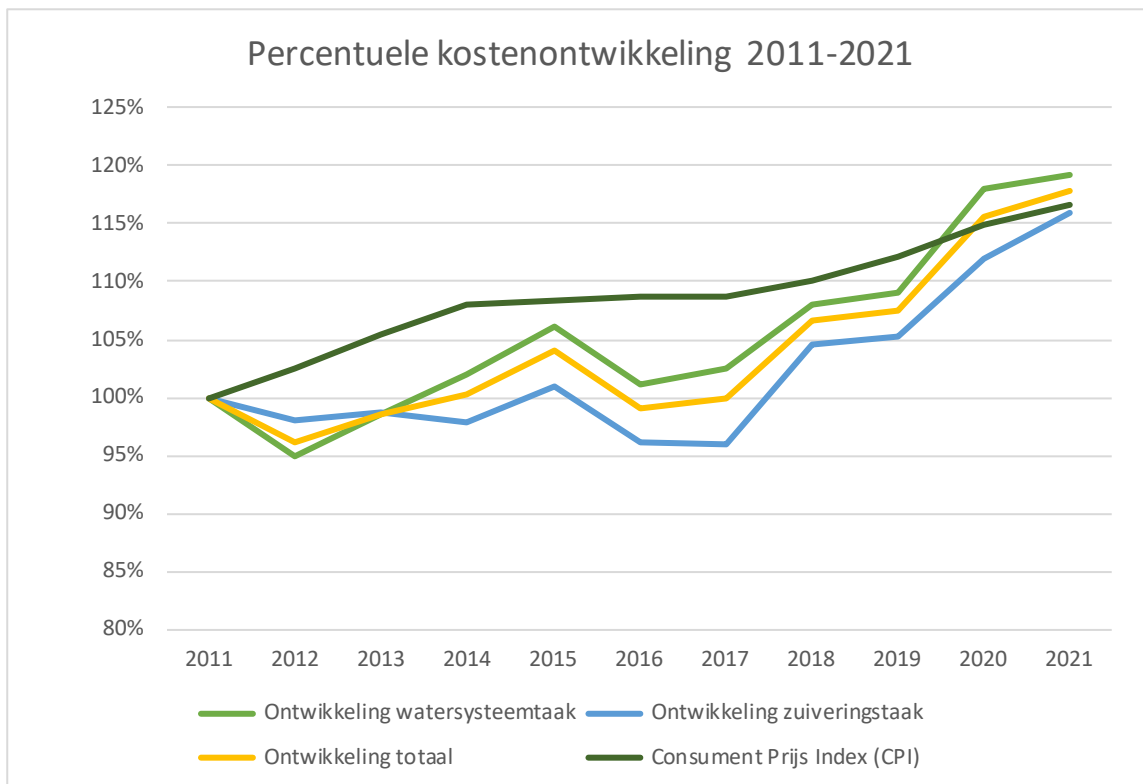
Tabel 4- Rente

5. Historisch perspectief

Figuur 1 – Ontwikkeling netto kosten van de watersysteemtaak, de zuiveringstaak en het totaal vanaf 2011 tot en met 2021

Figuur 2 – Percentuele kostenontwikkeling van de watersysteemtaak, de zuiveringstaak het totaal en de Consumenten Prijs Index vanaf 2011 tot en met 2021, met 2011 als referentiejaar.

6. Tariefscenario

Op basis van de aangepaste opzet van de P&C cyclus, zoals die in maart 2021 door de AV is vastgesteld, vindt de discussie over het tariefscenario bij de kadernota plaats. Voor de bepaling van het tariefscenario zijn de uitgangspunten uit het reservebeleid van toepassing. Het gaat dan in het bijzonder om de inzet van de egalisereserve. De belangrijkste uitgangspunten die vastliggen in het reservebeleid zijn:

- De egalisereserve wordt ingezet voor een gematigde lastenontwikkeling en de inzet hiervan wordt met oog voor de toekomst vormgegeven.
- De inzet van de egalisereserve is zodanig, dat er aan het eind van de planperiode evenwicht is tussen de netto lasten en de belastingopbrengsten. Met andere woorden: Er is aan het einde van de planperiode geen "gat" tussen netto kosten en belastingopbrengsten). Een eventueel "gat" is acceptabel, onder de voorwaarde dat de resterende omvang van de reserve voldoende groot is om het "gat" in de jaren na de planperiode te overbruggen zonder daarbij grote sprongen te hoeven maken in de tariefsontwikkeling.
- De gewenste totale omvang van de reserves ligt tussen de € 20 en € 30 miljoen. Deze gewenste omvang is afgeleid van de gewenste omvang van de totale schulden.

In het bestuursprogramma ligt verder vast, dat Zuiderzeeland een consistent tarievenbeleid voert voor alle categorieën en streeft naar een lastendrukontwikkeling zo dicht mogelijk bij inflatieniveau. Voor duidelijke uitlegbare, realistische en onvermijdelijke keuzes is het waterschap bereid de uitgangspunten van tariefontwikkeling bij te stellen.

Hieronder wordt achtereenvolgend ingegaan op de toepassing van dit beleid voor de bepaling van de tarieven voor de zuiveringstaak en de watersysteemtaak. De tarieven zijn gebaseerd op de huidige inzichten, de cijfers uit deze kadernota en daarom indicatief. In de periode na vaststelling van de kadernota en voor vaststelling van de meerjarenbegroting wordt nog een aantal bestuursbesluiten verwacht en mogelijke mutaties in autonome ontwikkelingen. De definitieve tarieven worden op basis van de cijfers van de meerjarenbegroting bepaald.

Zuiveringstaak

De huidige meerjarenbegroting gaat voor de zuiveringstaak uit van een jaarlijkse stijging van het tarief met € 2,- per jaar. In hoofdstuk 1 is te zien, dat de totale lastenontwikkeling van de zuiveringstaak in de komende jaren lager uitvalt dan de Meerjarenbegroting 2021-2024. Daarnaast wordt er een licht hogere groei van de vervuilingseenheden verwacht. Op basis van deze cijfers zou een tariefstijging met € 2,- per jaar leiden tot verdere opbouw van de egalisereserve en een belastingopbrengst aan het eind van de planperiode die aanzienlijk hoger ligt dan de netto lasten. Omdat dit beeld niet strookt met de uitgangspunten van het reservebeleid, is het noodzakelijk om de tariefsontwikkeling uit de huidige meerjarenbegroting neerwaarts bij te stellen.

Bij het neerwaarts bijstellen heeft het college een tweetal keuzes overwogen:

- Een nieuwe "rechte" lijn, waarbij het tarief elk jaar met eenzelfde bedrag (+1,50 per jaar) stijgt.
- Een lijn met een "knik", waarin de tariefstijging in 2022 eenmalig extra afneemt en vervolgens weer toeneemt in de jaren daarna (in 2022: +€ 1,00 en daarna +€ 1,75 per jaar).

In onderstaande tabel is weergegeven wat deze scenario's betekenen voor de inzet van de egalisereserve en het verschil (het "gat") tussen de netto kosten en de belastingopbrengsten aan het eind van de planperiode.

tariefscenario zuiveringstaak	inzet reserve 2022	inzet reserve 2022-2025	saldo ("gat") kosten / heffingen in 2025 (negatief: kosten > heffing)
A: conform afspraken MJB (+2,00 per jaar)	0,8	-1,2	1,5
B: Eenmalig lager (+1,00 in 2022, daarna +1,75)	1,3	1,8	0,2
C: Aanpassing vaste lijn (+1,50 per jaar)	1,0	1,6	0,4
Saldo egalisereserve bij aanvang planperiode: € 3,0 mln			

Tabel 1- Saldo egalisereserve zuiveringstaak bij aanvang planperiode

Uit de tabel blijkt, dat het scenario met een stijging van € 2,00 per jaar in de planperiode een verdere opbouw van de egalisereserve laat zien van € 1,2 miljoen (een negatieve inzet van de reserve) en dat de belastinginkomsten aan het van de planperiode € 1,5 miljoen boven de netto kosten liggen. Bij de scenario's met een eenmalig lagere tariefsontwikkeling in 2022 (scenario B) en een nieuwe lagere vaste lijn (scenario C) is er zowel in 2022 als in de planperiode sprake van inzet van de egalisereserve. Aan het eind van de planperiode liggen de belastingopbrengsten net boven de netto lasten (respectievelijk € 0,2 miljoen en € 0,4 miljoen).

Bij zowel scenario B als C is er sprake van een aanzienlijke inzet van de egalisereserve in 2022. Over de gehele planperiode zijn de verschillen tussen beide tariefscenario's niet heel groot.

Watersysteemtaak

Voor de watersysteemtaak gaat de huidige meerjarenbegroting 2021-2024 uit van een jaarlijkse stijging van de heffingsopbrengst met 4,2%. Net als bij de zuiveringstaak vallen de kosten van de watersysteemtaak in de komende jaren ook lager uit dan de meerjarenbegroting. Daarnaast is het zo, dat het tariefscenario voor de watersysteemtaak in de afgelopen jaren voor een belangrijk deel werd bepaald door een beperkte omvang van de egalisereserve. Na de bestemming van het jaarresultaat 2020 in de tariefegalisereserve is hier weer ruimte ontstaan.

Op basis de ontwikkeling van de netto kosten voor de watersysteemtaak in deze kadernota zou het continueren van het tariefscenario leiden tot verdere opbouw van de egalisereserve, net als bij de zuiveringstaak. Ook hier geldt dat in dat geval de heffingsopbrengst aan het eind van de planperiode boven de netto kosten komen te liggen. Omdat dit beeld niet strookt met de uitgangspunten van het reservebeleid, is het noodzakelijk om de tariefsontwikkeling uit de huidige meerjarenbegroting neerwaarts bij te stellen.

Bij het neerwaarts bijstellen heeft het college een tweetal keuzes overwogen:

- Een nieuwe "rechte" lijn, waarbij de heffingsopbrengst elk jaar met een gelijk percentage (+2,75% per jaar) stijgt.
- Een lijn met een "knik", waarin de tariefstijging in 2022 eenmalig extra afneemt en vervolgens weer toeneemt in de jaren daarna (in 2022: +€ 2% en daarna +€ 3,5% per jaar).

In onderstaande tabel is weergegeven wat deze scenario's betekenen voor de inzet van de egalisereserve en het verschil (het "gat") tussen de netto kosten en de belastingopbrengsten aan het eind van de planperiode. Uit de tabel blijkt er dat bij continueren van het tariefscenario uit de Meerjarenbegroting 2021-2024 een bedrag van 6,3 miljoen aan de egalisereserve wordt gedoteerd in de planperiode en dat de heffingsopbrengst in 2025 2,6 miljoen boven de netto lasten ligt.

tariefscenario watersysteemstaak	Inzet reserve 2022	inzet reserve 2022-2025	saldo ("gat") kosten / heffingen in 2025 (negatief: kosten > heffing)
A: conform afspraken MJB (+4,2% per jaar)	-0,7	-6,3	2,6
B: Eenmalig lager (+2% in 2022, daarna +3,5%)	0,4	0,4	0,2
C: Aanpassing vaste lijn (+2,75% per jaar)	0,0	1,2	-0,6
Saldo egalisereserve bij aanvang planperiode: € 4,3 mln			

Tabel 2- Saldo egalisereserve watersysteemstaak bij aanvang planperiode

Bij scenario B is er in 2022 sprake van een inzet van de egalisereserve van € 0,4 miljoen. Over de rest van de planperiode lopen de netto lasten ongeveer gelijk met de belastingopbrengsten en aan het eind van de planperiode liggen de belastingopbrengsten net iets boven de netto lasten.

Bij scenario C is er in 2022 geen sprake van inzet van de egalisereserve. In de jaren daarna bedraagt de inzet € 1,2 miljoen en aan het eind van de planperiode liggen de netto lasten nog € 0,6 miljoen boven de heffingsopbrengst, maar tegelijkertijd resteert er nog voldoende in de reserve om dit "gat" te overbruggen.

Ontwikkeling reservepositie

Zoals hierboven aangegeven, bedraagt de gewenste totale omvang van de reserves tussen de € 20 en € 30 miljoen (afgeleid van de gewenste schuldenomvang). Omdat de totale reserveomvang mede afhangt van de omvang van de egalisereserve, moeten de verschillende tariefscenario's in samenhang worden bekeken wanneer gekeken wordt naar de totale reservepositie. In onderstaande tabel is weergegeven, wat de verwachte totale omvang van de reserves is aan het eind van de planperiode bij de verschillende combinaties van tariefscenario's. In de laatste kolom is daarbij ook aangegeven, wat de reserve-omvang is, rekening houdend met de prognose van het jaarresultaat, zoals die is meegedeeld in de AV op 1 juni. In de tabel is te zien dat de totale reserve omvang aan het eind van de planperiode niet veel verschilt bij de verschillende scenario's (op die van de huidige MJB na uiteraard). De reserveomvang aan het eind van de planperiode ligt tussen de € 25 en € 26 miljoen ligt bij de verschillende scenario's. Op het moment dat ook de eerste prognose van het jaarresultaat 2021 wordt meegerekend, komt de reserveomvang uit op ongeveer € 29 miljoen.

Reservepositie bij combinatie van tariefscenario's	Omvang reserve einde planperiode	Omvang reserve eind planperiode incl 1 ^e prognose 2021
MJB: syteemtaak +4,2%, zuivering +2,00	35,5 mln	39,1 mln
Eenmalig lager, systeemtaak: 2022 +2%, daarna +3,5% Eenmalig lager zuiveringstaak: 2022 +1,00, daarna +1,75	25,8 mln	29,4 mln
Nieuwe rechte lijn systeemtaak: +2,75% Nieuwe rechte lijn zuiveringstaak: +1,50	25,2 mln	28,8 mln
Eenmalig lager, systeemtaak: +2%, daarna +3,5% Nieuwe rechte lijn zuiveringsaak: +1,50	26,0 mln	29,6 mln
Nieuwe rechte lijn systeemtaak: +2,75% Eenmalig lager zuiveringstaak: +1,00 in 2022, daarna +1,75	25,0 mln	28,6 mln

Tabel 3- ontwikkeling reservepositie

Overwegingen en voorkeursscenario college

Het college verwacht grote uitgaven aan het einde van de planperiode en vooral ook daarna. Kosten voor met name de klimaatopgaven, het vergroten van de biodiversiteit, de maatregelen in het kader van de waterbeschikbaarheid en de versterkingsopgave van de keringen. De omvang van deze kosten zijn nog niet duidelijk. Ook is niet bekend of dit investeringskosten dan wel exploitatiekosten zullen zijn en wanneer ze precies komen. Vooral snog zijn in de kadernota de te verwachten en te schatten kosten opgenomen.

Het college wil voortgang boeken en volle kracht vooruit kunnen gaan op de genoemde opgaven. Hiervoor is het belangrijk om ook financieel de ruimte te hebben om kansen en mogelijkheden te benutten. Daarbij wil het college goed voorbereid zijn op de kosten die na 2025 zullen komen. Het college kiest daarom voor een tariefscenario dat ruimte biedt voor de toekomstige kosten. Een scenario met een consistente lijn voor de komende jaren, dat past binnen de kaders van het reservebeleid. Dit betekent dat de schuldenomvang beperkt blijft maar dat ook binnen de grenzen van de reserveomvang wordt gebleven. Door de (beperkt) lagere totale kostenontwikkeling is het wel mogelijk het tariefscenario van de Meerjarenbegroting 2021-2024 neerwaarts bij te stellen. Het college vindt het belangrijk om, gezien het jaarresultaat van het afgelopen jaar, een deel van de egalisatiereserve in het jaar 2022 in te zetten om de lastenontwikkeling te beperken. Hieronder is toegelicht wat dit betekent voor de voorkeursscenario's voor de zuiveringstaak en de watersysteemtaak.

- **Zuiveringstaak**

Bij zowel scenario B als C is er sprake van een aanzienlijke inzet van de egalisatiereserve in 2022. Over de gehele planperiode zijn de verschillen tussen beide tariefscenario's niet heel groot. Het college geeft er daarom de voorkeur aan om voor de komende jaren uit te gaan van een tariefscenario met een gelijke stijging per jaar (scenario C). Hiermee worden schommelingen in de tariefsontwikkeling zoveel mogelijk voorkomen en dit draagt bij aan het streven naar een gelijkmatige tariefsontwikkeling. Daarbij is er bij dit scenario aan het eind van de planperiode net iets meer ruimte over om tegenvallende kostenontwikkeling (als gevolg van bijvoorbeeld de toekomstige opgaven) op te vangen.

- **Watersysteemtaak**

Voor de watersysteemtaak geldt dat de inzet van de egalisatiereserve het grootst is in het scenario met een nieuwe rechte lijn op 2,75%. De netto lasten liggen aan het eind van de planperiode € 0,6 miljoen boven de heffingsopbrengst. In 2022 is er bij dit scenario met een rechte lijn echter geen sprake van inzet van de egalisatiereserve. Gezien het aanzienlijke positieve resultaat over 2021 en het verwachte positieve resultaat voor 2021 vindt het college het wel belangrijk dat er ook in 2022 sprake is van inzet van de reserve en zodoende een deel van het resultaat in 2022 "terug te geven" aan de belastingbetaler. Dit is voor het college de reden om het scenario met een eenmalig lagere stijging van de heffingsopbrengst in 2022 als voorkeursscenario te kiezen (scenario B). Daarbij komt dat dit scenario ertoe leidt, dat de heffingsopbrengst in 2022 net iets boven de netto kosten ligt en er, net als bij de zuiveringstaak, ook hier enige ruimte is om een tegenvallende kostenontwikkeling (als gevolg van bijvoorbeeld toekomstige opgaven) op te vangen. De consequentie hiervan is uiteraard wel dat er in de jaren na 2022 sprake is van een hogere stijging van de heffingsopbrengst op basis van de huidige cijfers. Deze heffingsopbrengst ligt met 3,5% nog wel onder het niveau van de huidige meerjarenbegroting.

- **Indicatie lastendruk 2022**

In onderstaande tabel is de indicatieve lastendrukstijging voor 2022 voor het voorkeursscenario (zuivering C, watersysteem B) weergegeven. Deze zijn gebaseerd op actuele inschattingen van GBLT, maar GBLT heeft hierin de inzichten uit de aanslagoplegging 2021 nog niet kunnen betrekken. Ten opzichte van de afgelopen jaren valt op dat de lastendruk van het agrarisch bedrijf in lijn liggen met de lastendrukstijging ten opzichte van andere categorieën. Dit komt omdat op basis van de huidige inzichten van GBLT het aantal hectares in 2022 niet zal afnemen ten opzichte van de begroting 2021.

Lastendrukstijging per scenario	Zuiveringstaak
	scenario C Watersysteemtaak scenario B
Eenpersoons huishouden huur	1,4%
Meerpersoons huishouden huur	1,8%
Eenpersoons huishouden koop	1,7%
Meerpersoons huishouden koop	2,0%
Agrarisch bedrijf	1,5%

Industrieel bedrijf	1,3%
Natuurorganisatie	2,1%
Woningbouwcorporatie	2,3%

Vervolg proces

In de komende tijd worden nog belangrijke besluiten genomen door de AV, die mutaties met zich mee kunnen brengen voor de lastenontwikkeling. Daarnaast kunnen ook autonome ontwikkelingen ertoe leiden dat het lastenniveau van de kadernota aangepast wordt. Deze mutaties en eventuele mutaties in de eenheden worden opgenomen in de technische notitie die in oktober aan de AV wordt voorgelegd. Op basis van de geactualiseerde cijfers worden, aan de hand van het vastgestelde tariefscenario in de kadernota, de definitieve tarieven berekend en in de Meerjarenbegroting 2022-2025 opgenomen.